

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV BOHEMISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**ČASOPIS OMLADINA V HISTORICKÉM KONTEXTU
POČÁTKU 20. STOLETÍ**

Vedoucí práce: Mgr. Veronika Veberová, Ph.D.

Autor práce: Linda Miklová

Studijní obor: Bohemistika

Ročník: 3.

2016

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 2. května 2016

.....
Linda Miklová

Poděkování

Děkuji vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Veronice Veberové, Ph.D., za odbornou pomoc, vstřícnost, cenné rady a čas, který mi věnovala.

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá důkladnou analýzou jednotlivých čísel časopisu Omladina, jenž vycházel v letech 1903-1908 a v průběhu své pětileté existence byl přejmenován nejprve na Novou Omladinu, později na Komunu. V teoretické části je upozorněno na historické a kulturní impulzy přelomu 19. a 20. století, které měly vliv na obsah periodika. Pozornost se také soustřeďuje na vybrané osobnosti z řad odpovědných redaktorů, vydavatelů a literárně činných přispěvatelů. Praktická část se zaměřuje na vydavatelské informace, změny ve vydávání, literární a politické příspěvky a na významné kauzy dokreslující charakter časopisu. Primárním cílem bakalářské práce je výzkum průběhu vývoje periodika.

klíčová slova: Omladina; Nová Omladina; Komuna; časopis; Rakousko-Uhersko; anarchismus

ANNOTATION

This bachelor thesis deals with the thorough analysis of the various issues of the journal Omladina, which was published between 1903-1908 and during its five-year existence was first renamed Nová Omladina, later Komuna. In the theoretical part is highlighted historical and cultural impulses between 19th and 20th century, which had an impact on the content of journal. Attention is also focused on selected personalities from the ranks of responsible editors, publishers and literary active contributors. The practical part focuses on publishing informations, changes in publishing, literary and political contributions and significant cases illustrating the character of journal. The primary aim of this bachelor thesis is to research process the development of journal.

key words: Omladina; Nová Omladina; Komuna; journal; Austria-Hungary; anarchism

OBSAH

ÚVOD.....	8
1. HISTORICKÝ A UMĚLECKÝ KONTEXT POČÁTKU 20. STOLETÍ.....	10
1.1 Společensko-kulturní kontext v českých zemích na přelomu 19. a 20. století	10
1.1.1 Proces s Omladinou (1893–1894).....	12
1.1.2 Výstava Edvarda Muncha v Praze (1905)	13
1.2 Formování anarchistického hnutí v českých zemích	14
1.3 Představení anarchismu jako literárního proudu.....	15
2. VYBRANÉ OSOBNOSTI ČASOPISU OMLADINA	17
2.1 Odpovědní redaktoři a vydavatelé	17
2.1.1 Karel Vohryzek.....	17
2.1.2 Bedřich Kalina	18
2.1.3 Ladislav Knotek.....	18
2.2 Literáti.....	19
2.2.1 Kamil Berdych.....	19
2.2.2 Gustav Roger Opočenský	20
2.2.3 Josef Rosenzweig-Moir	20
3. ČASOPIS OMLADINA – PRVNÍ ROČNÍK (1903).....	22
3.1 Obecné vydavatelské informace	22
3.2 Okruh literárních přispěvatelů.....	23
3.3 Politické příspěvky.....	24
3.4 Vybraná kauza.....	26
3.4.1 Jsou anarchisté vrahy?	26
4. ČASOPIS OMLADINA – DRUHÝ ROČNÍK (1904).....	28
4.1 Obecné vydavatelské informace	28
4.2 Okruh literárních přispěvatelů.....	29
4.3 Politické příspěvky.....	30
4.4 Vybraná kauza.....	31
4.4.1 Co dáme dětem čísti?	31
5. ČASOPIS OMLADINA – TŘETÍ ROČNÍK (1905).....	33
5.1 Obecné vydavatelské informace	33
5.2 Okruh literárních přispěvatelů.....	34
5.3 Politické příspěvky.....	35
5.4 Vybraná kauza.....	36

5.4.1	Případ Šrámkův.....	36
6.	ČASOPIS OMLADINA – ČTVRTÝ ROČNÍK (1906).....	38
6.1	Obecné vydavatelské informace	38
6.2	Okruh literárních příspěvatelů.....	39
6.3	Politické příspěvky.....	39
6.4	Vybraná kauza.....	40
6.4.1	Rehabilitovati umělce	40
7.	ČASOPIS NOVÁ OMLADINA – PRVNÍ ROČNÍK (1906)	41
7.1	Obecné vydavatelské informace	41
7.2	Okruh literárních příspěvatelů.....	42
7.3	Politické příspěvky.....	43
7.4	Vybraná kauza.....	44
7.4.1	Persekuce se přiostrňuje.....	44
8.	ČASOPIS NOVÁ OMLADINA – DRUHÝ ROČNÍK (1907).....	46
8.1	Obecné vydavatelské informace	46
8.2	Okruh literárních příspěvatelů.....	46
8.3	Politické příspěvky.....	47
8.4	Vybraná kauza.....	48
8.4.1	Nejnovější vysokoškolská reforma.....	48
9.	ČASOPIS KOMUNA – PRVNÍ ROČNÍK (1907).....	49
9.1	Obecné vydavatelské informace	49
9.2	Okruh literárních příspěvatelů.....	49
9.3	Politické příspěvky.....	50
9.4	Vybraná kauza.....	52
9.4.1	O nás pro nás.....	52
10.	ČASOPIS KOMUNA – DRUHÝ ROČNÍK (1908).....	53
10.1	Obecné vydavatelské informace	53
10.2	Okruh literárních příspěvatelů.....	53
10.3	Politické příspěvky.....	54
10.4	Vybraná kauza.....	55
10.4.1	Anarchism a vraždy	55
	ZÁVĚR.....	57
	BIBLIOGRAFIE.....	60
	SEZNAM PŘÍLOH.....	62

ÚVOD

České anarchistické hnutí, formující se na přelomu 19. a 20. století, potřebuje pro svůj efektivní rozvoj časopisecké platformy, jejichž prostřednictvím chce šířit tyto myšlenky a získávat nové příznivce, proto je toto období ve znamení velkého množství anarchistických periodik. Některé z nich se potýkají jak s finančními problémy, tak s cenzurními zásahy, proto mnohdy nemají dlouhého trvání. Jiné naopak těmto existenčně ohrožujícím vlivům odolávají úspěšněji a bez větších přestávek ve vydávání fungují několik dalších let. Jedním z těchto časopisů je i námi analyzovaný časopis *Omladina*, jenž vychází v období 1903–1908 a během těchto let mění dvakrát svůj název, a to nejprve na *Novou Omladinu*, později na *Komunu*. Zpočátku začíná spíše jako lokální severočeské periodikum zaměřené na podporu tamějších dělníků a horníků, po přesunu redakce a administrace do Prahy rozšiřuje svůj zájem i na dění v dalších částech rakousko-uherské monarchie. Informuje i o politické a společenské situaci ve světě, avšak původní charakter dělnického periodika si nadále zachovává.

V první fázi naší práce, spočívající v heuristické činnosti, získáváme materiál nezbytný pro výzkum vývoje časopisu, tedy jeho jednotlivá čísla. *Omladina* a *Komuna* jsou uloženy v Národní knihovně v Praze, *Nová Omladina* je archivována ve Vědecké knihovně v Olomouci. Tento materiál nám tedy slouží jako primární literatura.

V teoretické části se zabýváme českým společensko-kulturním kontextem na přelomu 19. a 20. století, čímž se snažíme periodikum ukotvit v dobovém diskurzu. V této souvislosti zdůrazňujeme, že selekce popisovaných událostí či osobností se odvíjí od subjektivního nazírání na problematiku, neboť si plně uvědomujeme tematickou rozsáhlost tohoto významného dějinného období.

Ve druhé kapitole seznamujeme čtenáře naší bakalářské práce s vybranými personami periodika z okruhu odpovědných redaktorů, vydavatelů a literárně činných přispěvatelů, z nichž záměrně vybíráme méně známá jména básníků, jejichž tvorba již několik desetiletí stojí ve stínu populárnějších generačních souputníků

Poté následuje praktická část práce opírající se o deskriptivní metodu. Tyto kapitoly mají totožné schéma, pokaždé se tedy v rámci daného ročníku zabýváme obecnými vydavatelskými informacemi, literárními a politickými příspěvky, v neposlední řadě také detailněji představenou vybranou kauzou. Opět zdůrazňujeme, že tento výběr ovlivňuje především subjektivní zaujetí tématem konkrétní kauzy.

Co se týká sekundární literatury, jako odborný informační zdroj nám slouží především několik publikací od Václava Tomka, předního českého odborníka nejen na historii anarchistického hnutí, ale i na česká anarchistická periodika. Při tvorbě společensko-kulturního kontextu se uplatňují například *Horizonty umění* historika umění Petra Wittliche nebo první díl *Dějin nové moderny* od Vladimíra Papouška a kolektivu autorů. Obzvláště ve druhé kapitole je nápomocno několik dílů *Lexikonu české literatury*. Kromě tištěných publikací využíváme i internetové zdroje.

Na konci práce je umístěn seznam příloh, jenž obsahuje jednak obrazový materiál, jednak také tabulky s abecedně seřazenými jmény přispěvatelů a jejich básnické příspěvky. Těmito ukázkami chceme zájemcům co nejvíce přiblížit revoltující charakter časopisu.

Cíl této práce spatřujeme ve shromáždění všech dostupných čísel a v analýze jednotlivých ročníků periodika, čímž plánujeme dosáhnout především zmapování průběhu jeho pětiletého vývoje.

1. HISTORICKÝ A UMĚLECKÝ KONTEXT POČÁTKU 20. STOLETÍ

1.1 Společensko-kulturní kontext v českých zemích na přelomu 19. a 20. století

Do 90. let 19. století existují na české politické scéně dvě stabilní politické strany, a to Národní strana (staročeši) a Národní strana svobodomyšlná (mladočeši). Obě strany mají podobný liberální pohled na svět, mladočeši představující novou generaci jsou však více radikální a demokratičtí. Zatímco staročeši se těší přízni zejména u představitelů českých měst, mladočeši se do svých řad snaží získat začínající podnikatele, bohatnoucí sedláky a antiklerikálně zaměřenou inteligenci. Autorita staročechů pramení z jejich charizmatických představitelů, mladočeši zase spoléhají na důmyslnou územní organizaci s pevnou strukturou, již od svých počátků prosazují možnost všeobecného hlasovacího práva a rozvoj vzdělání.¹

Staročeši v letech 1891–1895 téměř zanikají, neboť v parlamentu nedisponují žádným svým členem, avšak roku 1897 se ve volbách opět ucházejí o hlasy voličů. Mezi hlavní představitele strany i v této době patří František Ladislav Rieger a jeho zeť Albín Bráf. Podporují i politiku mladočechů, svých přemožitelů, ačkoliv stále odmítají sociální a nacionální radikalismus.²

Mladočeská strana má další konkurenci v podobě sociální demokracie, jež je založena roku 1878 pod názvem Československá strana sociálně demokratická dělnická. Zde se angažuje Josef Boleslav Pecka-Strahovský, Ladislav Zápotocký nebo Norbert Zoula. Myšlenka vytvoření vlastní dělnické strany je v českém prostředí aktivní již mnohem dříve. Sociální demokraté si určují dva cíle – získat osmihodinovou pracovní dobu a všeobecné hlasovací právo, přičemž první jmenovaný cíl se vybojovat nepodaří. Strana však nemá dlouhého trvání, na politickou scénu se opět vrací až 1. máje 1890, kdy v Praze během oslav pochoduje 30 000 dělníků.³

V 90. letech 19. století se formuje několik dalších významných politických stran, například Agrární strana, primárně zaměřená na venkovské obyvatelstvo, nebo Křesťansko-sociální strana. Roku 1897 vznikají národní socialisté v čele s Václavem

¹ BĚLINA, Pavel a kol. *Dějiny země Koruny české II*. Praha: Paseka, 2003, s. 113.

² EFMERTOVÁ, Marcela C. *České země v letech 1848–1918*. Praha: Libri, 1998, s. 92–93.

³ BĚLINA, Pavel a kol. *Dějiny země Koruny české II*. Praha: Paseka, 2003, s. 117–120.

Klofáčem, dřívějším redaktorem *Národních listů*. V tomtéž roce se konají volby, v nichž jednoznačně vítězí mladočeši, a ministerský předseda Kazimír Badeni vydává tzv. Badeniho jazyková nařízení, která na úřadech zajišťují jednání o spisu v tom jazyce, ve kterém je spis podán, což podporuje větší užívání českého jazyka. Tato nařízení se však neseťkávají s úspěchem u německé strany.⁴

V letech 1899–1900 se budoucí první československý prezident Tomáš Garrigue Masaryk výrazně angažuje v tzv. hilsneriádě, pojmenované podle hlavního aktéra Žida Leopolda Hilsnera z Polné, který má podle tehdejších obvinění na svědomí rituální vraždu mladé dívky Anežky Hružové. Tato kauza rozdmýchává již tak houstnoucí antisemitskou atmosféru ve společnosti na sklonku 19. století, avšak díky Masarykově podpoře se na Hilsnerovu stranu přiklání většina české inteligence.⁵

Citelné společenské napětí na přelomu 19. a 20. století má i jiné důvody, například panují obavy z konfliktů národnostních i sociálních, navíc spojené s nejistotou, že ani věda a technika nevyřeší všechny světové problémy. S mnoha vědeckými objevy rovněž souvisí zklamání z poznání fungování světa (například Einsteinova teorie relativity z roku 1905 nebo psychoanalýza Sigmunda Freuda).⁶

Tyto aspekty mají vliv i na výtvarné umění. České umělce v již zmíněném roce 1905 výrazně ovlivňuje pražská výstava norského malíře Edvarda Muncha (předchůdce expresionistického malířství) a již dřívější výstava sochaře Augusta Rodina. Pozornost českých umělců se upíná zejména k francouzskému prostředí, v tamním umění hledá inspiraci například impresionista Antonín Slavíček. Z českých umělců ve Francii získávají respekt obrazy Františka Kupky, Otakara Kubína či Alfonse Muchy – tomu se však děje až po první světové válce. Mezi oceňované sochaře přelomu století patří Josef Václav Myslbek nebo Ladislav Šaloun, autoři několika monumentálních pomníků.⁷

Jeden z výše zmíněných malířů, František Kupka, zanechává dojem i v členech redakce *Omladiny*, neboť se na jejích stránkách můžeme setkat s doporučením zhlédnutí Kupkových výstav. Po vzoru Alfonse Muchy se roku 1896 trvale přesouvá do Francie, rozvíjí aktivní korespondenci s Josefem Svatoplukem Macharem, který po něm původně žádá pouze vytvoření obálek k jeho spisům, avšak po Kupkově osobní návštěvě ve Vídni roku 1901 se jejich korespondenční vztah přetváří v skutečné přátelství. V těchto

⁴ BĚLINA, Pavel a kol. *Dějiny země Koruny české II*. Praha: Paseka, 2003, s. 121–123.

⁵ EFMERTOVÁ, Marcela C. *České země v letech 1848–1918*. Praha: Libri, 1998, s. 107–108.

⁶ BĚLINA, Pavel a kol. *Dějiny země Koruny české II*. Praha: Paseka, 2003, s. 108–109.

⁷ Tamtéž, s. 137.

dopisech se Macharovi otevřeně zmiňuje například o zvláštním vztahu mezi snem a skutečností (Kupka dříve působí jako spiritistické médium, z čehož jistě také pramení jeho pozdější vize).⁸

Důležitým zlomem v Kupkově tvorbě je obraz *Balada – Radosti*, který vytváří v letech 1901–1902. Tento název vyplývá z jeho další paralelní aktivity, jelikož roku 1902 je požádán o vytvoření ilustrací k *Baladě o jednom člověku a jeho radostech* Antonína Sovy, tyto ilustrace se však setkávají s kritikou F. X. Šaldy.⁹ Kupka ve svém malířském umění hledá hranici mezi viditelným a neviditelným, jeho důraz na otázku tělesnosti koresponduje s myšlenkou fyziologie jako nové estetiky umění, jejímž autorem je Friedrich Nietzsche.¹⁰

Obrazy dalšího výjimečného malíře přelomu 19. a 20. století, Alfreda Kubina, se vymykají svou jedinečnou tematikou snovosti a autorovy imaginace. Jeho kresba *Pohádková bytost* z období 1903–1904 představuje blíže neidentifikovatelnou psovitou šelmu, která symbolicky připomíná spíše zvířecí monstrum, ležící před vinoucí se cestou k vrcholku s megalitem. Tyto motivy obraz činí velice náročnou směsicí symbolistických prvků. Kubinovo psychologické rozpoložení je v době vzniku díla vážné – pokouší se o sebevraždu na hrobě matky, jak sám malíř uvádí ve své *Autobiografii*. Symbolistické umění se tak ukazuje být důležitým zdrojem pro ty, kteří zkoumají umělcovu imaginaci.¹¹

Následující prostor je v podobě samostatných podkapitol věnován dvěma událostem, které od sebe dělí 11 let, ale i přesto je považujeme za zásadní pro český společensko-kulturní kontext na konci 19. a počátku 20. století. Tou první je tzv. proces s Omladinou, jemuž předchází do té doby nezvykle odvážná revolta proti monarchii. Tyto protesty se i vlivem anarchistického hnutí v pozdějších letech stále stupňují. Druhou událostí je již výše zmíněná pražská výstava Edvarda Muncha, která u českých umělců sklízí obdivné ohlasy.

1.1.1 Proces s Omladinou (1893–1894)

Následkem štěpení mladočechů vzniká jejich opoziční odnož studentů-pokrokářů, pro něž je charakteristická kombinace myšlenek socialismu a nacionalismu, což k připojení postupně naláká i dělnickou a maloburžoazní mládež. Vliv tohoto hnutí stále

⁸ WITTLICH, Petr. *Horizonty umění*. Praha: Karolinum, 2010, s. 95–97.

⁹ Tamtéž, s. 107–108.

¹⁰ Tamtéž, s. 111.

¹¹ Tamtéž, s. 239–243.

vzrůstá, od Jubilejní výstavy (rok 1891) využívají jakékoliv příležitosti k projevu nespokojenosti s národnostními, sociálními nebo kulturními poměry v zemi. Vrchol jejich činnosti nastává v letech 1891–1893, kdy je plánováno založení nezávislé radikální studentské strany, což však mladočeši odmítají.¹²

Pokrokáři v období 1893–1894 spolupracují s časopisem *Omladina*, kvůli této aktivitě dochází k rozkolu mezi nimi a mladočechy. Radikálové mnohdy drsnými způsoby napadají monarchii i její představitele (například oprátka na soše Františka Josefa I. na vltavském nábřeží). Výsledkem těchto nepokojů je výjimečný stav, jenž je v Praze vyhlášen 12. 9. 1893. Po provokacích vyvolaných konfidentem Rudolfem Mrvou jsou mnozí stoupcí pokrokového hnutí zatčeni.¹³

O téměř půl roku později, v únoru 1894, se zahajuje proces, v němž figurují obvinění za protizákonné sdružování v tajném spolku Omladina. Je však důležité podotknout, že takový spolek nikdy neexistoval. Souzeno je celkem 76 osob, 68 z nich je nakonec odsouzeno k odnětí svobody v různé délce trvání (několik týdnů, ale i 8 let). Mezi odsouzenými nalezneme budoucího ministra financí Aloise Rašína, S. K. Neumanna, Antonína Hajna nebo Karla Stanislava Sokola. 18. 10. 1895 odsouzení dostávají amnestii.¹⁴

1.1.2 Výstava Edvarda Muncha v Praze (1905)

Tuto zásadní událost pořádá SVU Mánes a po jejím skončení se hovoří o počátku moderního umění v Čechách, neboť výstava zásadně ovlivňuje zejména nové umělecké uskupení Osma (jeden z jejích členů Emil Filla později tuto skutečnost zdůrazňuje). Osobnost Edvarda Muncha však roku 1905 není v českém prostředí neznámá, poprvé se o jeho umění zmiňuje již roku 1897 *Moderní revue*. Autorem plakátu k výstavě je malíř Jan Preisler, jenž také Munchovi při jeho krátké návštěvě dělá společnost. Pražská výstava tohoto norského malíře je v té době největším představením jeho díla.¹⁵

Není však první v Čechách, neboť roku 1904 je několik Munchových obrazů vystavováno v Rudolfinu díky Krasoumné jednotě. Druhou výstavu v roce 1905 navštěvuje i F. X. Šalda, jehož inspiruje k napsání eseje *Násilník snu* (tento text je součástí jeho *Bojů o zítřek*). Ornamentální vyjadřování příznačné pro Šaldovy texty je zde

¹² EFMERTOVÁ, Marcela C. *České země v letech 1848–1918*. Praha: Libri, 1998, s. 97.

¹³ Tamtéž, s. 97–98.

¹⁴ Tamtéž, s. 98.

¹⁵ WITTLICH, Petr. *Horizonty umění*. Praha: Karolinum, 2010, s. 202–203.

nahrazeno zcela odlišnou rétorikou v anarchistickém stylu. Edvard Munch je pro Šaldu *severský rebel a anarchista s helénskou duší, zároveň je básníkem pravého moderního světabolu, smutku a iluze [...] je umělcem-flaneurem, je baudelairovským „malířem moderního života“, a druhým umělcem revolučního děsu.*¹⁶

1.2 Formování anarchistického hnutí v českých zemích

V 80. letech 19. století nastává v socialistickém hnutí zásadní zlom v podobě hledání nových cest myšlenkových a sociálně politických. Nemožnost shodnout se na jednotném stanovisku v postupu hnutí má za následek jeho rozdělení na tzv. umírněné a radikály, přičemž anarchistická stanoviska se formují u druhé zmíněné strany. Mezi tato stanoviska patří zejména negace státu a jeho autorit, bojkot politických stran či vojenských armád a silné antiklerikální smýšlení. Žádoucí je naopak absolutní svoboda individua.¹⁷

Radikální myšlení se začíná uplatňovat zejména u severočeských dělníků a horníků, na něž především mají vliv jednak myšlenky německého anarchisty Johanna Mosta, jednak časopisy šířící se z Londýna nebo z USA (*Freiheit, Rebell, Budoucnost, Proletář*), kde je vydávají čeští anarchisté.¹⁸ Následující výrok shrnuje činnost vůdčích osobností českého anarchismu, mezi něž patří například Karel Vohryzek, Čeněk Körber, Michael Kácha, Vilém Körber, Jan Opletal nebo Antonín Pravoslav Kalina:

*Jeho představitelé byli tedy především vlastní účastníci hnutí, jeho mluvčí, předáci odborů, spolupracovníci časopisů, redaktori anarchistických listů a prostí přívrženci hnutí, kteří svá radikalistická anarchistická stanoviska vyjadřovali v prosté, byť někdy i zjednodušené podobě, ve vlastním anarchistickém tisku, často anonymně vzhledem k policejní perzekuci hnutí, často v cenzurovaných podobách svých článků – v celé řadě krátkodobých a měnících se časopisů.*¹⁹

¹⁶ HECZKOVÁ, Libuše. Šaldovy včerejší *Boje o zítřek*. In: PAPOUŠEK, Vladimír a kol. *Dějiny nové moderny: česká literatura v letech 1905–1923*. Praha: Academia, 2010, s. 72.

¹⁷ TOMEK, Václav a Ondřej SLAČÁLEK. *Anarchismus: svoboda proti moci*. Praha: Vyšehrad, 2006, s. 271–272.

¹⁸ Tamtéž, s. 272.

¹⁹ TOMEK, Václav. *Ideologie českého anarchismu*. Praha: Academia, 1988, s. 70–71.

V 90. letech 19. století má český anarchismus podobu tzv. neodvislého socialismu. Jak již název naznačuje, hnutí je nyní již zcela nezávislé na sociální demokracii. Označení neodvislý socialismus je prozíravé i z toho důvodu, že společnost si pojem anarchismus primárně spojuje zejména s násilím a krvavými atentáty. Český anarchistický program se i na konci 19. století inspiroval myšlenkami evropských anarchistů, ačkoliv nadále zahrnuje bezprostřední zájmy severočeských horníků a dělníků. Důležitou časopiseckou platformou radikální dělnické mládeže je časopis *Omladina* (1891–1893), jenž se sblíží se studenty-pokrokaři. Na tuto generaci má zásadní vliv filozofie Friedricha Nietzscheho, zvláště jeho myšlenky věnované individualismu, dále ji ovlivňuje i neméně důležitý německý filozof Max Stirner. Dalšími významnými časopisy, jež napomáhají k seznamování s dalšími velkými postavami světového anarchismu (Michail Bakunin, Petr Kropotkin) jsou *Nový kult* a *Moderní revue*.²⁰

Roku 1896 je v časopise *Volný duch* otištěn *Manifest anarchistů českých*, jenž shrnuje dosavadní teoretické i praktické zkušenosti českého anarchistického hnutí. Text však není uchráněn před nekompromisní cenzurou, která polovinu manifestu zabavuje. Není v něm používán pojem neodvislý socialismus, což značí otevřený příklon k anarchismu – tímto krokem se tak éra nejasně orientovaného neodvislého socialismu uzavírá a přichází doba deklarovaného anarchismu.²¹

1.3 Představení anarchismu jako literárního proudu

Na začátku 20. století se zásluhou ukončení polemik mezi modernou a ruchovci s lumírovci nesetkáváme s výrazným generačním sporem, neboť nastupující mladá generace již nemá potřebu striktně se odlišovat od generací předchozích – to dokazuje také fakt, že se mladí autoři nedostávají do konfliktu ani s představiteli České moderny. Mezi aktivní literární směry konce 19. století patří kritický realismus, naturalismus, symbolismus, dekadence a literární impresionismus.²²

Jedním z předpokladů k zformování nového okruhu podobně smýšlejících básníků je malý věkový rozdíl mezi nimi – nejstarší S. K. Neumann narozený roku 1875,

²⁰ TOMEK, Václav a Ondřej SLAČÁLEK. *Anarchismus: svoboda proti moci*. Praha: Vyšehrad, 2006, s. 276–279.

²¹ Tamtéž, s. 280–282.

²² MUKAŘOVSKÝ, Jan a kol. *Dějiny české literatury IV*. Praha: Victoria Publishing, 1995, s. 17–18.

pouze o dva roky mladší jsou Fráňa Šrámek, Karel Toman a Viktor Dyk. Nejmladšími členy jsou František Gellner, Jiří Mahen a Rudolf Těsnohlídek (ročníky 1881 a 1882). Jistou bohémskou skupinu kolem sebe soustřeďuje i Jaroslav Hašek (1883).²³

Zásadní vliv na tyto anarchisticky zaměřené mladé autory má Neumannův časopis *Nový kult*, jenž vychází v období 1897–1905 a slouží jako hlavní teoretická časopisecká platforma českého anarchismu. Tito mladí autoři zde zveřejňují jedny ze svých prvních básní a v časopisecké edici vydávají první knihy. Pověstná jsou i setkání v Neumannově vile v pražských Olšanech.²⁴ Výstižný výrok charakterizující tuto literární generaci praví, že *mladí literáti okolo S. K. Neumanna vyměnili gesto dekadentního aristokratismu za gesto aristokratismu chudého, dělníka či děvky, tedy životních ztroskotanců, vyloučených a ponížených*.²⁵

S tímto výrokem korespondují i jejich básnické inspirační zdroje. V tvorbě literárních anarchistů jsou velice časté antimilitaristické motivy (zejména u Šrámka, Gellnera a Haška) a uplatňuje se v ní také satira, většinou antiklerikálně zaměřená. Uvedení autoři píšou i milostné básně, v nichž se explicitně objevuje erotika a volná láska. Kritizují spořádaný český maloměšťácký život, do kontrastu s ním staví svůj nespoutaný a šokující bohémský životní styl. Dalšími opakujícími motivy jsou tuláctví, životní ztroskotání, zklamání a sebevražda (v případě Těsnohlídkově a Mahenově se tak stane nejen v jejich tvorbě, ale i v životě). Zásadní změna se týká básnického jazyka, který již není knižní, nýbrž hovorový.²⁶

Anarchistický autorský okruh se pozvolna rozpadá jednak kvůli ztrátě iluzí o hnutí, jednak z důvodu rozptýlení jeho členů do různých koutů světa i státu (Toman a Gellner pobývají ve Francii, Neumann odchází do Vídně a Těsnohlídek s Mahenem se vrací zpět na Moravu). Každá z těchto osobností se později vyprofiluje, čímž se anarchistická tvorba stává jen jednou z etap jejich osobního vývoje – Neumann a Šrámek se obrací k přírodě (*Splav Fráni Šrámka a Neumannova Kniha lesů, vod a strání*), Neumanna později ještě nadchne moderní civilizace (sbírka *Nové zpěvy*), Gellner se více zabývá žurnalistickou prací a Toman se od propagovaného tuláctví vrací k motivům rodné země.²⁷

²³ MUKAŘOVSKÝ, Jan a kol. *Dějiny české literatury IV*. Praha: Victoria Publishing, 1995, s. 21.

²⁴ Tamtéž, s. 21.

²⁵ HECZKOVÁ, Libuše: Rok 1905 – rok literárních anarchistů. In: PAPOUŠEK, Vladimír a kol. *Dějiny nové moderny: česká literatura v letech 1905–1923*. Praha: Academia, 2010, s. 78.

²⁶ MUKAŘOVSKÝ, Jan a kol. *Dějiny české literatury IV*. Praha: Victoria Publishing, 1995, s. 22.

²⁷ Tamtéž, s. 22–23.

2. VYBRANÉ OSOBNOSTI ČASOPISU OMLADINA

2.1 Odpovědní redaktoři a vydavatelé

Vlivem mnohdy bouřlivých policejních perzekucí a zatýkání členů redakce se výše uvedené posty často personálně obměňovaly. Proto nyní nahlédneme do životních osudů těch, jejichž jména se kontinuálně objevovala na stránkách *Omladiny* po většinu doby její existence.

2.1.1 Karel Vohryzek

Jednou z nejvýraznějších osobností nejen celého periodika, ale i českého anarchistického hnutí byl Karel Vohryzek, jenž s několika přestávkami zastával funkci vydavatele a odpovědného redaktora, navíc časopis často obohacoval i svými uměleckými a politickými příspěvky.

Narodil se 23. 5. 1876 v Lysé nad Labem, původní profesí byl vyučený cukrář. Na sklonku 19. století sympatizoval s tzv. neodvislými socialisty, jejichž představitelem byl Vilém Körber. Vohryzek svou kariéru anarchistického aktivisty započal ve spolku Pokrok, horlivě propagoval *Manifest anarchistů českých* a zpočátku působil i pod pseudonymem Březenský. Při procesu s Körberem byl Vohryzek odsouzen na 5 měsíců žaláře. Podobný scénář jej během následujících let čekal ještě několikrát, například 2. 3. 1904 stál před soudem kvůli porušení tiskového zákona, později se přesunul do Prahy z důvodu vypovězení ze severočeských okresů.²⁸ Je autorem publikací *Abeceda anarchismu* (1899), *O nové kooperaci* (1901) a *Hospodářské obrození lidstva výrobním družstvem zemědělců* (1904).²⁹

Vohryzek měl na svědomí i obsáhlou trestnou činnost, podílel se na vyloupení švýcarského klenotnictví a několika poštovních úřadů, kromě toho také na pašování cukerinu. Ve svém životě byl silně ovlivněn filozofií Maxe Stirnera, *stylizoval se do role politického rváče s osobním heslem „za jednu facku dvě“*.³⁰

²⁸ KOUKAL, Pavel. Kdo byli Karel Vohryzek a Bedřich Kalina? In: *Oficiální web města Duchcov* [online]. Zář 2006. [cit. 2016-04-12]. Dostupné z: <http://www.duchcov.cz/noviny/200609/vohryzek.htm>

²⁹ TOMEK, Václav. *Český anarchismus 1890–1925*. Praha: Filosofia, 1996, s. 243.

³⁰ SLAČÁLEK, Ondřej. Jsme tu již od Kaina! Resignifikace zločinu a její limity v českém anarchismu. In: PEISERTOVÁ, Lucie, Václav PETRBOK a Jan RANDÁK (eds.) *Zločin a trest v české kultuře 19. století: sborník příspěvků z 30. ročníku symposia k problematice 19. století, Plzeň 25.–27. února 2010*. Praha: Academia, 2011, s. 102–103.

Po ukončení aktivit v anarchistickém hnutí se v Praze živil malovýrobou mýdla. Zemřel pravděpodobně roku 1933 v Brazílii, kam po 1. světové válce emigroval, avšak z jihoamerického kontinentu neexistují žádné další zprávy o jeho životě.³¹

2.1.2 Bedřich Kalina

Kalina byl další výraznou postavou spjatou s českým anarchismem na přelomu 19. a 20. století. V prvních čtyřech ročnících *Omladiny* pracoval jako odpovědný redaktor, podobně jako Karel Vohryzek byl několikrát zatčen a uvězněn.

Narodil se 6. 9. 1876 v severočeském Duchcově. Jako 18letý mladík se stal roku 1894 členem výboru spolku *Omladina*, o 3 roky později, v roce 1897, působil již jako místopředseda téhož spolku v Krásném Březně u Ústí nad Labem. Kromě těchto funkcí byl i duchcovským okresním důvěrníkem v Severočeské federaci horníků. Po ukončení Vohryzkovy kariéry bouřlivého anarchistického aktivisty se i Kalina stáhl do ústraní, až roku 1949 pro Památník národního písemnictví v Praze zavzpomínal nejen na éru působení Jaroslava Haška v redakci *Omladiny*, ale i na jejich krátkou spolupráci v dole Barbora v Kocourkově.³²

Po názorovém rozkolu Kaliny s Vohryzkem kvůli prosazované neutralitě odborů na Mezinárodním anarchistickém kongresu v Amsterdamu (v srpnu 1907) Kalina založil časopis *Přímá akce*, jenž tak stál v opozici proti Vohryzkově *Komuně*, České federaci všech odborů a jejich příklonu k odborové neutralitě.³³

2.1.3 Ladislav Knotek

O Knotkově životě, na rozdíl od dvou předchozích jmen, z důvodu nedostatku pramenů příliš informací nemáme. Do periodika přispěl mnoha statěmi s aktuálními politickými tématy, pracoval zde jako odpovědný redaktor a vydavatel. Tvořil i pod pseudonymem Lucius Catilina.³⁴

³¹ FUNK, Andrej. Anarchosyndikalismus v Čechách. In: *Archive.is* [online]. [cit. 2016-04-13]. Dostupné z: <http://archive.is/ysd6O>

³² KOUKAL, Pavel. Kdo byli Karel Vohryzek a Bedřich Kalina? In: *Oficiální web města Duchcov* [online]. Zář 2006. [cit. 2016-04-12]. Dostupné z: <http://www.duchcov.cz/noviny/200609/vohryzek.htm>

³³ TOMEK, Václav. *Český anarchismus a jeho publicistika 1880–1925*. Praha: Filosofia, 2002, s. 477–478.

³⁴ TOMEK, Václav a Ondřej SLAČÁLEK. *Anarchismus: svoboda proti moci*. Praha: Vyšehrad, 2006, s. 663.

Společně s Karlem Vohryzkem se Ladislav Knotek ve dnech 24. 8.–31. 8. 1907 v Amsterdamu zúčastnil již výše zmíněného Mezinárodního anarchistického kongresu. Oba sem byli vysláni jako čeští zástupci z České federace všech odborů. Tento kongres byl nejvýznamnější příležitostí k řešení anarchistických otázek a směřování hnutí.³⁵

Souběžně s *Omladinou* se Knotek od 31. 3. 1905 angažoval také v *Práci*, kterou vydával další český anarchista Michael Kácha.³⁶

2.2 Literáti

Během pětileté existence periodika využívá možnost uměleckého vyjádření velká skupina mladých autorů. Někteří básníci se stávají nedílnou součástí českého literárního kánonu, naopak ostatní přispěvatelé jsou již několik desítek let ve stínu těchto slavnějších jmen – to je případ i následujících tří básníků, kteří se svými příspěvky setkávají v 1. ročníku *Nové Omladiny* (1906).

2.2.1 Kamil Berdych

Kamil Berdych se narodil 18. 11. 1885 v Nýřanech jako Václav Berdych, jak znělo jeho vlastní jméno. Nepříznivý životní osud mu předurčila skutečnost, že byl nemanželským synem muže z vyšších společenských kruhů, proto vyrůstal v chudobě pouze s matkou. Během svého krátkého života vystřídal několik zaměstnání – pracoval jako knihařský pomocník, v nýřanských dolech a po přesunu do Prahy působil ve vinohradském divadle jako posunovač dekorací. Zemřel 3. 5. 1914 v Praze, příčinou brzké smrti byla tuberkulóza.³⁷

Z jeho tvorby se kvůli zničení pozůstalosti nedochovalo téměř nic, jediná sbírka *Z melodie bastarda* vyšla knižně roku 1909, tedy ještě za Berdychova života. Kromě *Nové Omladiny* a *Komuny* psal básnické a prozaické příspěvky i do dalších periodik, například do *Chud'ase*, *Bezvládí*, *Práce*, *Šibeniček*, *Tribuny* nebo *Zádruchy*. Tyto příspěvky většinou pocházely ze sbírek *Bludička* a *Dcery Jairovy*, které zůstaly ve fázi příprav. Berdychova poetičnost spočívá v inspiraci veršem Sovovým nebo Březinovým,

³⁵ TOMEK, Václav a Ondřej SLAČÁLEK. *Anarchismus: svoboda proti moci*. Praha: Vyšehrad, 2006, s. 304.

³⁶ TOMEK, Václav. *Český anarchismus a jeho publicistika 1880–1925*. Praha: Filosofia, 2002, s. 459.

³⁷ Kamil Berdych. In: *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce*. Díl 1., svazek A-G. Praha: Academia, 1985, s. 206.

básně se vyznačují revoltujícím, ale zároveň posmutnělým a hořkým podtónem, jenž odráží autorův nesnadný život.³⁸

2.2.2 Gustav Roger Opočenský

Opočenský se narodil 12. 4. 1881 v obci Krouna u Vysokého Mýta do rodiny evangelického faráře. Ve 22 letech (roku 1903) se stal členem literárního uskupení Syrix, patřil do okruhu blízkých přátel Jaroslava Haška, pro něhož se Opočenského osobnost stala zdrojem inspirace, a proto se objevil v Haškových prozaických textech. Spolupracoval také s kabaretem písničkáře Karla Hašlera. Kromě Syrixu byl od roku 1909 členem spisovatelského spolku Máj. Zemřel 4. 9. 1949 v Praze na následky těžké srdeční nemoci.³⁹

Ve své tvorbě se zaměřoval nejen na sociálně kritické a humoristické povídky, ale i na písňové texty. Opočenský vystupoval i pod mnoha pseudonymy a šiframi (Max Kořínek, Kamil Nopál, Enrico Gero, Jakub Choděra, Gil Blas, Karel Loskota, Oscy, R. O. aj.). Přispíval do dalších periodik jako *Americké Dělnické listy*, *Moravskoslezská revue*, *Rudé květy*, *Rarach* nebo *Vesna*. Přátelství s Haškem zanechalo silnou stopu i v Opočenského díle, neboť mu věnoval dvě knihy – *Čtvrt století s Jaroslavem Haškem* a *Baladu o duši Jaroslava Haška*.⁴⁰

2.2.3 Josef Rosenzweig-Moir

Tento básník se narodil 24. 8. 1887 v Neustupově u Votic. V Praze vystudoval práva, během studií se dostal do kontaktu jak s dekadenty (Karel Hlaváček, Antonín Procházka, Jiří Karásek ze Lvovic), tak s pozdějšími anarchistickými básníky (S. K. Neumann, Viktor Dyk, Jiří Mahen), s oběma skupinami navázal přátelské vztahy. Jako advokát pracoval v Kralupech nad Vltavou, organizoval zde i kulturní život. V letech

³⁸ Kamil Berdych. In: *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce*. Díl 1., svazek A-G. Praha: Academia, 1985, s. 206.

³⁹ Gustav Roger Opočenský. In: *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce*. Díl 3., 1. svazek M-O. Praha: Academia, 2000, s. 679.

⁴⁰ Tamtéž, s. 679–680.

1915–1917 bojoval v 1. světové válce na haličské, ruské a italské frontě, avšak po návratu se dlouhodobě léčil z válečných traumat.⁴¹

Jelikož byl Rosenzweig-Moir židovského původu, nevyhnul se v únoru 1942 deportaci do Terezína, odkud byl 12. 10. 1944 dále deportován do koncentračního tábora v Osvětimi, kde zahynul, neboť o něm po tomto datu neexistují žádné další zprávy. Během nacistické okupace se sblížil se svým synovcem, jímž byl básník Jiří Orten.⁴²

V počátcích jeho básnické tvorby je čitelný vliv symbolismu a dekadence, prvotní pocity životní marnosti a melancholie se v průběhu let proměňují v touhu po novém životě a síle, což je spojováno s vlivem anarchismu. Knižně mu roku 1906 vyšla kniha veršů *Když zpívá mládí*, z angličtiny roku 1927 přeložil román H. G. Wellse *Anna Veronika*. Přispíval též do *Českožidovských listů*, *Práce* nebo *Rovnosti*.⁴³

⁴¹ Josef Rosenzweig-Moir. In: *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce*. Díl 3., 2. svazek P-Ř. Praha: Academia, 2000, s. 1279.

⁴² Tamtéž, s. 1279.

⁴³ Tamtéž, s. 1279.

3. ČASOPIS OMLADINA – PRVNÍ ROČNÍK (1903)

3.1 Obecné vydavatelské informace

První číslo vychází v Nových Verneřicích 4. 6. 1903, avšak od třetího čísla z 2. 7. 1903 se mění místo vydávání na Hroby. Během prvního ročníku vychází 22 čísel, a to z toho důvodu, že vydávání *Omladiny* se započíná až v půli roku 1903 s plánem vydání nového čísla každou druhou středu. Roční předplatné činí 2 koruny a 60 haléřů, půlroční předplatitelé zaplatí 1 korunu a 30 haléřů. Jednotlivá čísla pak stojí haléřů 10.

Změna v periodicitě vydávání však nastává již během prvního ročníku, od 9. čísla z 24. 9. 1903, v němž se čtenářům na titulní straně sděluje, že *Omladina* nově vychází každou středu v měsíci. Kvůli častější periodicitě vydávání se pochopitelně navyšuje i cena předplatného. Tentokrát roční předplatitelé i s poštovní zásilkou zaplatí 4 koruny a 16 haléřů, půlroční předplatitelé 2 koruny a 8 haléřů. Cena samostatných čísel určených pro volný prodej se podle stránkového rozsahu čísla pohybuje mezi 5 a 8 haléři, nejčastěji se však setkáváme se 6 haléři.

9. číslo se však nenese pouze ve znamení nového systému vydávání, nýbrž zásadní je i změna podnázvu, neboť do 8. čísla se setkáváme s podnázvem *Časopis horníků*, ale od 9. čísla namísto něj figuruje *Týdenník pracujícího lidu*. V tomto čísle je také jako součást názvu poprvé zmíněn majitel periodika, jímž je Severočeská federace horníků. Pod stručným a výstražným označením „Zabaveno“ se v 11. čísle setkáváme s prvními cenzorskými zásahy. Z hlediska formální stránky jsou jednotlivé listy velikostně spíše novinového formátu, tato podoba přetrvává po celou existenci periodika.

Nelze opomenout ani rubriky, které se ustavují během prvního ročníku *Omladiny* a přetrvávají po téměř celou existenci periodika. Mezi tyto stálé rubriky patří *Co třeba činiti ihned*, *Feuilleton*, *Besídka*, *Různé zprávy* a *Organizační věštník*. Na závěrečných stranách své stále místo nalézá i zprvu zanedbatelný počet reklam a inzerátů, což se ale v průběhu dynamického vývoje periodika rychle mění. Příležitost pro zviditelnění své řemeslné činnosti dostávají krejčí, holiči nebo restauratěři. Bývají zde otištěny i pozvánky na hornické schůze, redakční vzkazy nebo peněžní částky zaslané na podporu periodika. Titulní strany prozatím jen výjimečně disponují i ilustracemi reagujícími na aktuální politickou situaci.

Redakci však není lhostejná strategie kolportáže⁴⁴, na kterou klade důraz již od prvních čísel. Kolportérům doporučuje časopis nabízet nejprve u dolů po výplatě nebo obcházením bytů, až poté po hostincích. Po „kamarádech cyklistech“ požaduje adresy, neboť z nich chce utvořit *létačí sbor, který by nám při jistých příležitostech mohl konati platné služby*.⁴⁵

Jako odpovědný redaktor *Omladiny* působí Bedřich Kalina, funkci vydavatele zastává Karel Vohryzek. Časopis vychází tiskem u nakladatele Theodora Venty v Lounech. Spolupráce tohoto tria zůstává neměnná po celý první ročník.

3.2 Okruh literárních přispěvatelů

V prvním ročníku *Omladiny* značně převažují příspěvky básnické nad prozaickými, čemuž výrazně napomáhá rubrika *Besídka*, jež se objevuje v téměř každém čísle. Možnost básnického vyjádření tak dostává Alois Věkoslav Haber, Josef Holub, Jan Duhan, Václav Temín nebo také vydavatel Karel Vohryzek. Tematický okruh básní je velice rozmanitý, od témat milostných, politických a melancholických až po básně společensky apelativní a tematizující těžké pracovní podmínky dělníků (viz Příloha č. 1 a Příloha č. 10).

V občasně rubrice *Literatura*, jež se během prvního ročníku objevuje pouze v 1. čísle a která svými krátkými recenzemi informuje čtenáře o vycházejících knižních novinkách, se dočteme recenzi od Aloise Věkoslava Habera na tehdejší čerstvý básnický počín Františka Gellnera z roku 1903, jímž je sbírka *Radosti života*, která vychází v Edici spolku literátů mladé generace Syrinx za cenu 85 krejcarů. Haber v této recenzi Gellnera zmiňuje skutečně pouze s jedním „l“ v příjmení:

*Gelner už nám poslal jednu sbírku veršů, která vyvolala moralistní debaty v našich kroužcích. Druhá sbírka je dávkou pro moralistní debaty mnohem silnější. Gelner už otevírá knihu svých černých skutků a jedovatých myšlének úplně. [...] Na svědomí básníka zaklepala něžná tristní reminiscence z dob, kdy srdci svému málo rozuměl. [...] Gelner je umělec velkého stylu. A roste! Rythmus i verš ovládá silou i vervou.*⁴⁶

⁴⁴ Roznášení tiskovin nebo jejich pouliční prodej.

⁴⁵ Co třeba činit ihned? *Omladina*. 4. 6. 1903, roč. 1, č. 1, s. 1.

⁴⁶ HABER, Alois Věkoslav. *Literatura. Omladina*. 4. 6. 1903, roč. 1, č. 1, s. 5.

V této rubrice také dochází k prvnímu literárnímu sporu. Haber zde reaguje na výrok Stanislava K. Neumanna v časopise *Nový kult* v článku o *Májovém čísle Omladiny*, v němž Neumann hovoří o Haberově zkaženosti *Moderní revuí*, taktéž se nelichotivě vyjadřuje o Haberově tvorbě, již mnozí po přečtení Neumannovy kritiky chápou jako tvorbu plagiátorskou. Haber se tomuto obvinění z plagiátorství brání tím, že požaduje po Neumannovi veřejné vysvětlení toho, co přesně v jeho tvorbě myslí *sebranými střepinami po všech koutech*.⁴⁷ Tato kauza však nemá v dalších číslech *Omladiny* žádné vyústění.

Taktéž rubrika *Feuilleton* často plní funkci literárního prostoru, který nejvíce zaplňují povídky a fejetony. Střetávají se zde jak příspěvky autorů domácích, tak příspěvatelů zahraničních, jejichž tvorba je zde uveřejněna v překladech. Tato rubrika jako jedna z mála přetrvává až do závěru *Komuny*. Příspěvky jsou podobně jako v *Besídce* tematicky pestré.

Pro příklad uvádíme povídku *Kalíšek* od Aloise Věkoslava Habera, jež pojednává o začínajícím milostném vztahu mezi dvěma mladými lidmi na pozadí vlastenecké slavnosti. Karel Vohryzek ve své povídce s morálním poučením *Rukavice proti filosofii* píše o neuskutečněném šermířském souboji mezi rukavičkářem a filozofem, mezi nimiž plane spor o to, který z nich je pro společnost užitečnější. Z dalších příspěvků zmiňujeme fragmentární povídku Václava Křížka *Umřelo slunce*.

Ze zahraničních autorů jsou zde v českém překladu otištěny dvě krátké povídky, a to *Pohrobní* od Eduarda Nalecze a *Dvě barikády* Victora Huga. Mimo rubriku *Feuilleton* se ve Vohryzkově překladu ve 22. čísle setkáváme i s úryvkem z románu *Šebestian Roch*, jehož autorem je francouzský spisovatel Octave Mirbeau. Tento román bude o čtyři roky později vycházet na pokračování v 1. a 2. ročníku *Komuny* (1907-1908).

Příspěvky fejetonistického charakteru zastupují fejetony *Z podvratných procházek Adolfa Rettého*, *Tři miliony hlasů* a úvaha na pokračování *Tonoucí se stěbla* o situaci na Mostecku, avšak autor/autoři jsou anonymní.

3.3 Politické příspěvky

Již od počátku existence periodika se setkáváme s příspěvky se silným agitačním podtónem, které podporují práva horníků a vybízejí je nejen k bojovnosti vůči „lidumilným“ uhlobaronům, jak je ironicky nazývají, ale i k burcování odporu ke

⁴⁷ HABER, Alois Věkoslav. Literatura. *Omladina*. 4. 6. 1903, roč. 1, č. 1, s. 5.

kapitalismu v laxních kolezích. Jedinou cestou k dosažení vytoužené svobody je přemožení vykořisťovatele.⁴⁸ Pro podporu aktivního jednání horníků jsou zde zmiňovány i hornické stávky a demonstrace po celém světě, stejně tak jejich tragická úmrtí při vykonávání zaměstnání.

Dále registrujeme hojně agitační výzvy na podporu čtyřkorunové minimální mzdy, podobně frekventované je svolávání hornických či dělnických schůzí i konferencí, které jsou primárně orientovány na severočeské horníky (Krupka, Most, Duchcov, Teplice).

Apel je kladen i na potencionální voliče v záležitosti všeobecného hlasovacího práva. Podle Vohryzka v Rakousku-Uhersku není možná změna k lepšímu do té doby, dokud budou mít v parlamentu kapitalisté navrch nad sociálními demokraty. Těm však vytýká jejich zbytečné „mlčení“ během funkčního období a zamýšlí se nad neexistencí/absencí celého parlamentu ve prospěch vlády proletariátu.⁴⁹ Vohryzek je za své názory a činnost během prvního ročníku zatčen a krátce vězněn, výjimečné nejsou ani bytové prohlídky.

V pořadí 12. číslo je ve znamení provokativní reakce na první konfiskaci v předchozím čísle. Redakce tuto konfiskaci nazývá Pyrrhovým vítězstvím (pro cenzory) a předpokládá, že cenzurní zásah naopak *Omladině* napomůže, jelikož navýší prodejnost dalších čísel. Tento čin se tak stává spíše satisfakcí:

Červená tužka censorova položena postupu našemu v cestu! Ha, ha! [...] Uspořádali jsme upravené vydání hned, jakmile jsme po dlouhém běhání od čerta k ďáblu a s velkým úsilím vypátrali, proč vlastně jsme tentokráte nenašli milost před očima našeho censora. To bylo ve čtvrtek, v pátek již naši roznašeči v e s e l e dodávali našim odběratelům vydání opravené! Jeden tisíc exemplářů bylo ovšem již rozšířeno před konfiskací! Pánové přišli tedy trochu pozdě!⁵⁰

Čtenáři jsou ve snaze zisku povědomí o světovém anarchismu seznamováni s úryvky z děl jeho předních představitelů, například s Petrem Kropotkinem, od něhož vychází na pokračování stať *Trestní organizace, jmenovaná spravedlností*. S Francouzem Pierrem-Josephem Proudhonem se čtenáři seznamují díky článku *Známky*

⁴⁸ ZADÁK, Václav. Co nám as přinese budoucnost? *Omladina*. 11. 9. 1903, roč. 1, č. 8, s. 4.

⁴⁹ VOHRYZEK, Karel. Parlamentarismus je humbug! *Omladina*. 30. 7. 1903, roč. 1, č. 5, s. 1.

⁵⁰ Konfiskace! *Omladina*. 15. 10. 1903, roč. 1, č. 12, s. 1.

komunismu a soukromého majetku. Taktéž francouzský anarchistický básník Adolphe Retté obohacuje obsah prvního ročníku *Omladiny* zamyšlením *Co je to vlast?* Práce *Všeobecná stávka - její význam dnešní a příští* a *Anarchismus ve Francii* patří Siegfriedu Nachtovi.

3.4 Vybraná kauza

Ačkoliv detailnější analýze níže podrobená kauza nenáleží do historického a společenského kontextu rakousko-uherského, její otištění pravděpodobně mělo za cíl poukázat na paralelu mezi podobně negativním vnímáním anarchistického hnutí nezasvěcenými subjekty jak v rakousko-uherské monarchii, tak v USA na sklonku 19. století.

3.4.1 Jsou anarchisté vrahy?

Ve 4. čísle je na pokračování do 6. čísla uveřejněn dopis amerického anarchisty Benjamin R. Tuckera z roku 1898 adresovaný vydavateli *Tribuny* v New Yorku. Tucker v něm reaguje na dopis anonymního pisatele, jenž anarchisty označuje za zločineckou organizaci a zasazuje se o potrestání jeho vyznavačů.⁵¹

Tucker v další části dopisu zdůrazňuje, že on sám se jako první Američan zasloužil o vydávání anglicky psaného anarchistického listu, poukazuje i na své přátelské vztahy s dalšími průkopníky amerického anarchismu, například s Josiahem Warrenem, Stephenem Pearlem Andrewsem nebo Williamem B. Greenem. Při argumentaci se Tucker opírá o klasické definice anarchismu jako politického vyznání a odmítá jeho chápání jako násilného a pro společnost nebezpečného hnutí.⁵²

*[...] anarchism dalek toho, míti vraždu a zločin za účel, naopak, užívání násilí proti státu v každé formě a v každé době neuznává a jen pro ten případ je schvaluje, že by byla svoboda tisku naprosto potlačena a všechny prostředky mírumilovné na její znovuzrození by marnými byly. To jest názor skoro všech anarchistů.*⁵³

⁵¹ TUCKER, Benjamin R. Jsou anarchisté vrahy? *Omladina*. 16. 7. 1903, roč. 1, č. 4, s. 3.

⁵² TUCKER, Benjamin R. Jsou anarchisté vrahy? *Omladina*. 30. 7. 1903, roč. 1, č. 5, s. 4–5.

⁵³ Tamtéž, s. 5.

Na příkladech z praxe uvádí, že mezi stoupence anarchistických myšlenek patří i lidé z intelektuálních kruhů a uznávaných povolání – učitelé, knihovníci, univerzitní profesori, žurnalisté, vynálezci, inženýři, architekti, bankéři, umělci.⁵⁴

Je proto nepochybné, že k otištění v té době pět let starého dopisu vedl obdiv redakce *Omladiny* nejen k Tuckerově záslužné činnosti ve vydávání anarchistického periodika, ale i inspirace jeho osobou pramenící v odvaze a odhodlání veřejně obhajovat anarchistické hnutí, jež bylo očividně mnohými americkými občany negativisticky přijímáno, podobně jako v tehdejším Rakousku-Uhersku.

⁵⁴ TUCKER, Benjamin R. Jsou anarchisté vrahy? *Omladina*. 13. 8. 1903, roč. 1, č. 6, s. 3.

4. ČASOPIS OMLADINA – DRUHÝ ROČNÍK (1904)

4.1 Obecné vydavatelské informace

Během druhého ročníku vychází 52 čísel, vydání nového čísla je tedy pravidelně plánováno na každou středu v měsíci. Zároveň nedochází k žádné mimořádné události se zásahem do naplánované periodicity vydávání, ačkoliv podle několika výzev redakce k včasnému zaplacení dlužných částek od kolportérů se *Omladina* s finanční krizí potýká.

Oproti prvnímu ročníku zůstává neměnný podnázev *Týdenník pracujícího lidu*, který přetrvává i po celý druhý ročník. Změna se taktéž netýká výše ročního předplatného, které i s poštovní zásilkou opět činí 4 koruny a 16 haléřů, půlroční předplatné je za cenu poloviční, a to za 2 koruny a 8 haléřů. U jednotlivých čísel určených k volnému prodeji zaznamenáváme mírné zdražení – namísto původně převažujících 6 haléřů se prodávají za stálou cenu 8 haléřů.

27. číslo ze 7. 7. 1904 se nese ve znamení změny místa vydávání. Titulní strana informuje o přesunutí redakce, administrace a expedice z Hrobů do Bruchu (Nádražní ulice, číslo 228). V této době jako odpovědný redaktor stále působí Bedřich Kalina, avšak od 34. čísla z 25. 8. 1904 jej nahrazuje Tomáš Kaše z důvodu Kalinova zatčení. Funkci vydavatele nadále plní Karel Vohryzek a taktéž se nemění tisk, jímž je stále pověřen lounský Theodor Venta. Majitelem periodika zůstává Severočeská federace horníků.

Bez změny zůstává i charakter a názvy rubrik z prvního ročníku, avšak druhý ročník se rozrůstá o tři nepravidelné rubriky – *Pro naše děti*, *Literatura a Život* a *Výpady a nápady*. Původní název rubriky *Různé zprávy* se zkracuje pouze na *Různé*. Další novou a stálou rubrikou během existence *Omladiny* je *Mezinárodní přehled* a *Dopisy*, jejichž obsahem jsou příspěvky od čtenářů (v drtivé většině dělnického původu), kteří zde líčí své těžké pracovní podmínky, nedostatečné finanční ohodnocení a nespravedlivé jednání.

V sekci inzerátů a reklam dostávají příležitost zejména inzerenti ze severočeských měst (Most, Duchcov, Bruch, Louny), neboť na tento region je *Omladina* během svých počátků primárně zaměřena. Ve srovnání s prvním ročníkem dochází k nárůstu počtu reklam a inzerátů, jímž je nyní věnován nejen prostor celé závěrečné strany, ale i celý dvojlist.

V 18. čísle je poprvé použita barva sloužící jako barevný podklad textu. V tomto případě zelená barva dokresluje báseň *V noci prvního máje* od Josefa Svatopluka

Machara, jež zdobí celou titulní stranu. Vzhledem k stále se upevňující formě i obsahu během druhého ročníku můžeme podpořit tvrzení, že *se časopis Omladina orientoval na sjednocování dělnictva, na hospodářský boj, na myšlenku všeobecné stávky, na antimilitaristickou a protiklerikální propagandu.*⁵⁵

4.2 Okruh literárních příspěvatelů

Druhý ročník je z hlediska počtu básnických příspěvků jednoznačně nejvytíženější ročníkem (viz Příloha č. 10). Poezie stejně jako v prvním ročníku převažuje nad prózou. Do *Besídky* již nepřispívají pouze renomovaní autoři, ale nyní je nově v sekci *Z poesie dělníků* věnován prostor literárním talentům z řad dělnictva (Matěj Kalina, Jan Harus).

Mezi další nová jména příspěvatelů patří Jaroslav Havlíček, Jiří Mahen, Josef Svatopluk Machar nebo Jan Paták. Do *Omladiny* pod šifrou F. G. poprvé přispívá i František Gellner překladem básně *Čápovo zaměstnání* od Johanna Wolfganga Goetheho. Motivicky převažují básně s politickým podtextem, vyzývající k bojovnosti vůči nespravedlivému hornickému údělu.

Výrazným satirickým nábojem se odlišují básně Jaroslava Haška, který v této době spolu s kolegou/básníkem Václavem Křížkem pro *Omladinu* působí jako agitátor pro severočeskou oblast. Oba pořádají přednášky o poměrech v Rusku, Uhrách a Haliči.⁵⁶

Prozaickým příspěvkům je opět věnována zejména rubrika *Feuilleton*, značnou převahu mají čeští autoři nad zahraničními. Z českých zástupců vybíráme povídku Karla Vohryzka *Nemesis bonorum kustos* o předurčeném tragickém osudu desetiletého vězně. Autorem krátké povídky *Umřela*, jež vypráví o pocitech malého chlapce při pohledu na umírající matku, je Tonda Opatrný. Pro oba naposledy zmíněné příspěvky je spojovacím prvkem hlavní dětská postava v krizové situaci. Tematicky zcela odlišné jsou povídky *Klínový nápis* a *Pohádka z Východu* od Jaroslava Haška. Jeho kolega Václav Křížek přispívá příběhem s názvem *Něco jako čerstvá vzpomínka*.

Z tvorby zahraničních autorů jsou otištěny příspěvky převážně od francouzských spisovatelů, a to dvě povídky od Octavea Mirbeaua (*Zloděj a Nářky na stát*), *Zlaté srdce*

⁵⁵ TOMEK, Václav. *O českém anarchismu: česká anarchistická periodika 1880–1925*. Praha: Manibus Propriis, 2003, s. 211.

⁵⁶ Kamarádi, pozor! *Omladina*. 30. 6. 1904, roč. 2, č. 26, s. 5.

od Luciena Descavese a *Slova a gesta* L. Savioze. Výjimkou je Rakušan Siegfried Nacht a jeho povídka *Svatební noc*.

Nepravidelná rubrika *Literatura a život* tentokrát obsahuje informaci o vycházení šesti spisů s literárními příspěvky osob odsouzených v procesu s Omladinou, neboť na rok 1904 připadá desetileté výročí od konání procesu. Spisy se doporučuje hojně předplácet a odebírat.⁵⁷

Eduard Štorch, známý spíše svými dobrodružnými romány zasazenými do pravěku, píše roku 1904 studii *Oslava vítězství nad Husity v Mostě*. Recenzent Vohryzek nešetří superlativy a Štorcha nazývá *známým přítelem severočeského hornictva*.⁵⁸ Kromě tipů na beletrii zaznamenáváme i zvýšenou frekvenci odkazů k četbě filozofických spisů (Johann Gottfried Herder, Denis Diderot, Sören Kierkegaard).

4.3 Politické příspěvky

Ani druhý ročník není ochuzen o statě a myšlenky ať už světových představitelů a teoretiků anarchismu, nebo významných filozofů. Tentokrát se oblibě těší úvahy *Svou věc neopírám o nic!* a *Člověk* filozofa Maxe Stirnera, vyjádření Petra Kropotkina k probíhající rusko-japonské válce nebo nizozemský politik Domela Nieuwenhuis s rozsáhlou statí *Militarism*. Dále je uveřejněn článek italského anarchisty Errica Malatesty *Individualism v anarchismu*, v neposlední řadě je prostor věnován i kapitole *Propaganda skutky* z knihy Jeana Gravea.

První čísla druhého ročníku se nesou ve znamení agitací kvůli blížícím se volbám do báňského společenstva, které pro *Omladinu* končí více než příznivě, neboť z jejich kruhů je do společenstva zvoleno 70 delegátů z řad dělníků. Průběh voleb však podle informací pokojně neprobíhá, voličům jsou volební lístky brány přímo z jejich rukou. Agitační strategie sociálních demokratů byla *přímo strašlivá a vyskytovaly se při ní jevy až hnusné*.⁵⁹

Redakce dále burcuje k připojení čtenářů k mezinárodnímu protestu proti používání středověkých mučireň v Alcala del Valle ve Španělsku. Svolávají se proto tábory a schůze, na nichž se tyto středověké praktiky připomínající inkvizici veřejně

⁵⁷ Literatura a život. *Omladina*. 30. 6. 1904, roč. 2, č. 26, s. 5.

⁵⁸ Literatura a život. *Omladina*. 11. 8. 1904, roč. 2, č. 32, s. 7.

⁵⁹ Volby do báňského společenstva máme za sebou! *Omladina*. 4. 2. 1904, roč. 2, č. 6, s. 4.

odsuzují. Následně je otištěn dopis obětí, v němž se veškeré mučení otevřeně popisuje – vězni jsou krutě bití a týráni mačkáním prstů v železech, poté jsou postaveni před vojenský soud, který žádá několik doživotních trestů.⁶⁰ Nejvíce vězňů pochází z řad dělnictva.

Připomíná se i 470 let od uplynutí bitvy u Lipan 30. 5. 1434. *Omladina* toto datum označuje za porážku prvního anarchistického hnutí v českých zemích, neboť to byli právě husité, kteří jako první odmítali jakoukoliv nadvládu a dělení společnosti na panovníky a poddané, všichni si měli být rovni.⁶¹

V důsledku demonstrací proti novému služebnímu řádu, k nimž periodikum vyzývá, je během srpna a září 1904 zatčeno a uvězněno několik dělníků. Jejich mnohdy velice početné rodiny se tak rázem ocitají bez finančních prostředků, proto redakce kromě jmenného seznamu uvězněných uveřejňuje i výzvy k finanční podpoře jejich rodin. Odpovědný redaktor *Omladiny* Tomáš Kaše je uvězněn na 4 dny, Bedřich Kalina a Karel Vohryzek se nacházejí ve vyšetřovací vazbě.⁶² V tomto období se časopis kvůli častým perzekucím dostává do finančních problémů.

4.4 Vybraná kauza

Rubrika *Pro naše děti*, poprvé se objevivší v 10. čísle, má za cíl informovat rodiče, co je při výchově dětí žádoucí. Soubor těchto rad je velice pestrý, od doporučení vhodné četby, šetrného zasvěcení dítěte do fungování milostných a sexuálních vztahů, vysvětlení pohlavního styku, až po názory na (dnešním slovníkem řečeno) volnou výchovu. Objevují se i návrhy na kolektivní výlety dětí se vzdělávacím podtextem. Z těchto uvedených okruhů považujeme za nejpřínosnější přiblížit vhodnou dětskou četbu dle doporučení redakce *Omladiny*.

4.4.1 Co dáme dětem čísti?

Autoři článku zaujímají kritický postoj k tehdejší školní výchově, která podle nich zabraňuje dětem v jejich duševním rozvoji, a tudíž je špatnou autoritou. Situace je závažnější o to více, pokud ani v rodině není dětem poskytnuta svoboda v materiálním

⁶⁰ Španělské mučírny znovu obživly! *Omladina*. 3. 3. 1904, roč. 2, č. 10, s. 2–3.

⁶¹ Různé zprávy. *Omladina*. 9. 6. 1904, roč. 2, č. 23, s. 5.

⁶² Kamarádi, přátelé! *Omladina*. 15. 9. 1904, roč. 2, č. 37, s. 1.

a intelektuálním rozvoji, neboť jedině tento způsob výchovy je klíčem k přirozenému rozvoji citlivé dětské duše.⁶³

Školní výchova je podle *Omladiny* řízena vládou a klerikály, obě tyto strany chtějí z dětí vychovat fungující komponenty vládní a církevní mašinérie. Tento výrok vztahuje nejen na české školství, ale i na školský systém německý a francouzský.⁶⁴

Tristní je nedostatek dětské četby, ačkoliv její produkce co do kvantity není malá, avšak kvalita zaostává. Většinu knih, které jsou dětským čtenářům k dispozici, autoři článku považují za *výchovně bezcenný brak*.⁶⁵

Jako vhodné čtení pro rozšíření dětských duševních obzorů jsou doporučovány prózy Maupassantovy, Turgeněvovy a Wildeovy. Naopak za nevhodnou literaturu považují následující tituly, od nichž důsledně odrazují:

Varujte děti před čtením dobrodružných klerikálně tendenčních knih K. Maye! Nekupujte dětem indiánské a strašidelné povídky, které jsou krvavou literaturou pro děti! Dbejte bedlivě, aby děti nekupovaly klerikály vydávané časopisy pro děti (Mladý Čech a jiné)!!!⁶⁶

Za pozornost stojí i zmínka, že redakce *Omladiny* do budoucna plánuje vydávat časopis určený pouze pro dětské čtenáře. Tato vize se však z důvodu nedostatku finančních prostředků v budoucích letech neuskutečňuje.

⁶³ Pro děti. *Omladina*. 3. 3. 1904, roč. 1, č. 10, s. 6.

⁶⁴ Tamtéž, s. 6.

⁶⁵ Co dáme dětem čísti? *Omladina*. 3. 3. 1904, roč. 1, č. 10, s. 6.

⁶⁶ Tamtéž, s. 7.

5. ČASOPIS OMLADINA – TŘETÍ ROČNÍK (1905)

5.1 Obecné vydavatelské informace

Ani třetí ročník se nevyhýbá změnám, ačkoliv se vyskytují v menší míře, než jak je nám známo u dvou předchozích ročníků. Lze tedy konstatovat, že podoba a obsah periodika se bez větších výkyvů během třetího ročníku začíná stabilizovat.

Ve srovnání s druhým ročníkem zůstává zcela neměnný Bruch jako místo vydávání, nemění se ani již tradiční periodicita 52 čísel ročně. Konstantní je nejen cena předplatného, ale i cena jednotlivých čísel. Taktéž podnázev a majitel periodika zůstává stejný.

Poprvé se setkáváme s dvěma typografickými změnami týkajícími se názvu periodika, a to od 1. čísla z 5. 1. 1905 a dále od 20. čísla z 18. 5. 1905. Na pozici odpovědného redaktora se vrací Bedřich Kalina, jenž tak střídá Tomáše Kaše, vykonávajícího tuto funkci více než půl roku. Vydavatelem zůstává Karel Vohryzek. Časopis se nově tiskne v Praze, ale nadále v tiskárně patřící Theodoru Ventovi. Změna tisku nastává pouze od 16. – 19. čísla, kdy časopis tiskne Josef Rössler z Loun. Tato výjimečná situace nastává pravděpodobně z organizačních důvodů při stěhování Ventovy tiskárny z Loun do Prahy, neboť od 20. čísla je opět uvedena tiskárna Venta a spol., Praha 749-1.

Rubrika *Mezinárodní přehled* se v průběhu třetího ročníku přejmenovává hned dvakrát, poprvé na *Co nového ve světě?*, podruhé na *Obzory*. Jak již z názvů vyplývá, charakter i úkol rubriky zůstává stejný, tedy informovat o dění ve světě, zejména o událostech politického charakteru. Další novou rubrikou je *Věštník Č. F. V. O.* (pod touto zkratkou se ukrývá Česká federace všech odborů). Frekventovanější je nejen využití různých zdobných ornamentů v textu, ale i drobných ilustrací.

Od předchozích dvou ročníků se zásadně neliší ani sekce inzerátů a reklam. Zůstává zde nabídka řemeslných činností a výhodných lodních jízd do USA, novinkou jsou reklamy na další spřátelená periodika (*Anarchistická revue* S. K. Neumanna nebo revue *Naše doba*, jejímž redaktorem je profesor Tomáš Garrigue Masaryk).

5.2 Okruh literárních přispěvatelů

V průběhu třetího ročníku rubrice *Literatura a život* několikrát dominuje doporučení čtenářům na nově vzniklou edici Kamily Neumannové (první manželky S. K. Neumanna) s názvem *Knihy dobrých autorů*. Během prvního roku jejího fungování v ní vycházejí například knihy Stanisława Przybyszewského, Friedricha Nietzscheho, Paula Adama. Publikace těchto autorů, obsahově cenné a navíc cenově výhodné, by proto neměly chybět v žádné soukromé knihovně příznivce *Omladiny*.⁶⁷

Poprvé lze také konstatovat, že se poměr prózy a poezie stává vyrovnanější. Básnické příspěvky uveřejňují autoři, kteří publikují již v předešlých dvou ročnících (Jan Duhan či Josef Holub), ale objevují se i zcela nová jména, mezi něž patří Josef Rosenzweig-Moir, Václav Šolc nebo Boleslav L. Černý.

Pozornost však na sebe strhává zejména Fráňa Šrámek, jenž projevuje nadání jednak v tvorbě prozaické (povídka *Scéna v nebi*), jednak v umění básnickém (báseň *Můj olověný vojáček*). Otištěna je i jeho přednáška na téma *Umění a lid*, zabývající se problematikou potřeby uměleckých projevů u všech lidí rozličného společenského postavení:

*Nezdá se mi to docela správné, když slýchám nebo čítám, že má dělník právo na krásu. Je mi to příliš suché, říká mi to tak nějak málo. Zdá se mi tu být příliš málo oceněna a vážena umělecká kráska. Má to takový nějaký zvuk, jak by se řeklo: dělník má právo mít květiny v oknech. Já bych chtěl, aby se řeklo, že je dělník strašně, darebácky okrádán, když nejsou připuštěny jeho smysly k tomu, aby se láskaly krásou.*⁶⁸

Na sklonku roku 1905 vychází Šrámkova básnická sbírka *Života bído, přec tě mám rád* za cenu jedné koruny, v kolportáži za 50 haléřů. Jak z těchto uvedených aktivit vyplývá, rok 1905 je pro Fráňa Šrámka rokem umělecky velice plodným.

Z českých autorů již tradičně publikuje Karel Vohryzek, například črtu *Harmonika* a krátkou povídku *Tři K.*, stejně tak Josef Holub, který píše báseň v próze *Ironické vzpomínky*, a Jan Duhan s povídkou *Noc nad městem*. Naopak poprvé řadu přispěvatelů *Omladiny* rozšiřuje Karel Toman se svou *Pohádkou o mraveništi*

⁶⁷ *Literatura a život. Omladina*. 13. 7. 1905, roč. 3, č. 28, s. 7.

⁶⁸ ŠRÁMEK, Fráňa. *Umění a lid. Omladina*. 30. 3. 1905, roč. 3, č. 13, s. 4.

a poznámkou *Z cesty*, pojednávající o jeho pobytu ve Francii, dále přispívá i Adolf Charvát příběhem *Dvakrát pohřbena*.

Opět se nezapomíná ani na tvorbu zahraničních autorů. V překladech jsou otištěny povídky Charlese Malata, Arnolda Rollera, Vasiljeviče Kriljevského, Frederika van Edena nebo Leonida Andrejeva. Podruhé se setkáváme s úryvkem z románu *Šebastian Roch*, poprvé s cizojazyčným slovníkem na pokračování.

5.3 Politické příspěvky

Politickou událostí číslo jedna je revoluce v Rusku, o níž *Omladina* pohotově informuje 26. 1. Průvod dělníků před Zimním palácem v Petrohradu je rozehán násilím a střelbou do davu, následkem je přes tisíc mrtvých a zraněných osob. V ulicích města se staví barikády, vyhlášen je válečný stav.⁶⁹

Podle redakce lze z této situace vyvodit poučení. K všeobecné stávce není potřeba většina, nýbrž stačí organizovaná menšina, která svými protesty dokáže efektivně strhnout další dělníky, a tudíž je po vzoru revoluce v Rusku ohlášena všeobecná stávka v Belgii, Francii a Rakousku.⁷⁰

Pro mnohé zájemce o budoucí život v USA slouží *Informační článek o S. Americe*, v němž jsou abecedně vyjmenovány všechny státy, jejich zaměření na průmysl a přírodní podmínky. Kupříkladu stát Illinois, v němž leží meka českých emigrantů Chicago, je charakterizován jako stát s pěti a půl milionem obyvatel, zdravými povětrnostními podmínkami a velkými továrnami, hlavním městem je Springfield. Čtenářům se však nedoporučuje usazovat se v již hustě zalidněných státech.⁷¹

Připomínáno je i červencové úmrtí významného francouzského anarchisty Élisée Recluse, v reakci na jeho smrt *Omladina* uveřejňuje četné nekrology, přičemž v únoru téhož roku je otištěna jeho studie *Proč jsme anarchisty?* Dále si můžeme kromě tradičních příspěvatelů (Siegfried Nacht, Petr Kropotkin) přečíst i zamyšlení autorů nových, například Johanna Mosta, Emila Pougeta nebo Petera Struvea, z literátů se nad problematikou aktuální politické situace zamýšlí i Guy de Maupassant nebo Lev Nikolajevič Tolstoj s úvahou *Nynější události na Rusi*. Čtenáři mají také první možnost

⁶⁹ Revoluce v Rusku hotovou událostí! *Omladina*. 26. 1. 1905, roč. 3, č. 4, s. 1.

⁷⁰ Co nás učí všeobecná stávka revoluční v Rusku. *Omladina*. 9. 2. 1905, roč. 3, č. 6, s. 1–2.

⁷¹ BAXA, Š. Informační článek o S. Americe. *Omladina*. 8. 6. 1905. roč. 3, č. 23, s. 3–4.

seznámit se s dílem německého filozofa Friedricha Nietzscheho, a to díky ukázkám z jeho díla *Antikrist* (vychází v edici *Knihy dobrých autorů*), nebo s osobností Michaila Bakunina prostřednictvím rekonstrukce jeho života od Pierra Ramuse.

Přispěvatelská základna českých autorů zůstává bez větších změn, opět přispívá Karel Vohryzek či Tomáš Kaše, poprvé například S. K. Neumann, jenž výzvou *Jak dlouho ještě...?* apeluje na české anarchistické dělníky, aby chránili odkaz anarchismu nejen proti vládě, církvi a buržoazii, nýbrž i proti blíže nespecifikovatelným nepřátelům, které Neumann nazývá *hrstkou podlých ničemů ve službách nevím jaké Hanebnosti*.⁷²

5.4 Vybraná kauza

Vzhledem k výrazné osobnosti Fráni Šrámka během třetího ročníku *Omladiny* věnujeme následující prostor kauze týkající se jeho zatčení.

5.4.1 Případ Šrámkův

Šrámek je zatčen a odsouzen vojenským soudem na měsíc vězení kvůli svému prohlášení a básni (obojí uveřejňuje časopis *Práce*), ve Šrámkův prospěch však úspěšně zasahují národně socialističtí poslanci Klofáč a Choc.⁷³

Ani Vohryzkova reakce na sebe v podobě článku *Případ Šrámkův* nenechává dlouho čekat. Vohryzek Šrámkovu osobu a přihodivší se incident charakterizuje takto:

*Mladý, talentovaný spisovatel, už i tou naší velice exklusivní obcí literární uznáný, jedno z těch málo jmen, jež na samém počátku své kariéry mívají zvuk dobrý, autor několika knih, kritikou příznivě přijatých a nanejmeně jako neobyčejně pozoruhodně označených, [...] vzbudí nelibost nějakého pana Komisknopfa [...], nelibost, která, nota bene, vztahuje se nikoliv k tomu, co by snad byl na vojně jako rezervista provedl, ale k tomu, co jako občan u výkonu svého povolání spisovatelského myslil, resp. napsal.*⁷⁴

Šrámek dotyčné antimilitaristické verše, laděné do vtipného podtónu, napíše před vojenským cvičením, za což je jako rezervista zatčen a odsouzen vojenským soudem.

⁷² NEUMANN, Stanislav K. Jak dlouho ještě...? *Omladina*. 24. 8. 1905, roč. 3, č. 34, s. 1–2.

⁷³ Různé. *Omladina*. 21. 9. 1905, roč. 3, č. 38, s. 6.

⁷⁴ VOHRYZEK, Karel. Případ Šrámkův. *Omladina*. 21. 9. 1905, roč. 3, č. 38, s. 1.

Vohryzek antimilitaristické hnutí přirovnává k diamantu hozenému do moře plného hnisu (Rakousko-Uhersko), který jej rozleptá a zničí. Zdůrazňuje i fakt, že ani politické strany, které se vymezují jako „pokrokové“, tyto myšlenky nepřijímají za své. Vyjadřuje také obavu z toho, že pokud prozatím občanské soudy nemohou trestat vyznavače anarchismu či někoho antiklerikálně smýšlejícího, může se opakovat Šrámkův případ, v němž bude hlavní roli hrát nikoliv soud občanský, nýbrž vojenský.⁷⁵

Měsíční pobyt ve vojenském vězení Šrámka nakonec více zpopularizuje v povědomí české společnosti, neboť jeho osudová báseň *Pišou mi psaní vojenští páni* se podle svědectví rychle stává téměř zlidovělou.⁷⁶

⁷⁵ VOHRYZEK, Karel. Případ Šrámkův. *Omladina*. 21. 9. 1905, roč. 3, č. 38, s. 1–2.

⁷⁶ Hlídka antimilitaristická. *Omladina*. 19. 10. 1905, roč. 3, č. 42, s. 4.

6. ČASOPIS OMLADINA – ČTVRTÝ ROČNÍK (1906)

6.1 Obecné vydavatelské informace

Čtvrtý ročník je ve znamení velkých vydavatelských změn, které do té doby nemají v historii periodika obdoby. Od 4. ledna do 13. ledna 1906 vycházejí pouze 3 čísla. Poprvé se mění i periodicita vydávání, *Omladina* začíná vycházet dvakrát týdně, a to v úterý a v pátek – tato změna je předem avizována v posledním čísle třetího ročníku. Nově se *Omladina* prezentuje jako publikační orgán České Federace Všech Odborů.

Cena jednotlivých čísel zůstává na 8 haléřích, avšak cena předplatného se vlivem častější periodicity vycházení nejen navyšuje, ale jeho nabídka se zároveň rozšiřuje i na Německo a další zahraniční státy. Za čtvrtletní předplatné občané Rakouska-Uherska zaplatí 1 korunu a 56 haléřů, za půlroční 3 koruny 12 haléřů a za roční 6 korun 24 haléřů, kdežto němečtí zájemci o čtvrtletní předplatné 2 koruny a 34 haléřů. Předplatitelé z dalších států čtvrtletně zaplatí 2 koruny a 86 haléřů. Předplatné lze objednat na každé poště v monarchii.

Stejný nezůstává podnázev, který nyní nově zní *Orgán anarchistických socialistů*, poprvé je na titulní straně krátké shrnutí obsahu čísla, který čtenáře během listování čeká. Neměnný zůstává pouze Bruch jako místo vydávání a také trio Vohryzek-Kalina-Venta.

Z důvodu přesunutí Ventovy tiskárny v loňském roce z Loun do Prahy se nyní setkáváme se seznamem pražských prodejních míst – časopis se prodává například ve Spálené ulici, na Můstku, v Karlíně nebo na Poříčí.⁷⁷

Většina rubrik zůstává bez větších změn (kromě absence jindy stálé *Besídky*), pouze se nepatrně modifikuje název rubriky *Literatura a život* na *Literatura a umění* a zkrácení *Výpadů a nápadů* na *Výpady*. Poprvé se objevují dvě nové rubriky, jimiž jsou *Z krajů* a *Směs*. Součástí 1. čísla je novoroční ilustrace (viz Příloha č. 5).

Administrace *Omladiny* doufá, že 8 stran každého čísla se stane pravidlem, avšak prozatím časopis vychází v rozsahu 4-8 stran, neboť toto záleží zejména na finanční podpoře a včasné placení předplatného, k jehož dodržování jsou odběratelé opět vyzváni. *Omladina* se pozvolna snaží proměnit na první české anarchistické noviny.⁷⁸

⁷⁷ Způsob psaní těchto pražských ulic zde podléhá tehdejšímu pravopisnému zvyklostem.

⁷⁸ *Omladina*. 4. 1. 1906, roč. 4, č. 1, s. 8.

6.2 Okruh literárních příspěvatelů

Ačkoliv z důvodu vydání pouhých 3 čísel během čtvrtého ročníku literárním příspěvkům není věnován téměř žádný prostor, i přesto však od 1. čísla začíná vycházet Šrámkův román na pokračování *Buřiči*. V rubrice *Literatura a umění* je pozitivně zrecenzována i jeho básnická sbírka *Života bído, přec tě mám rád*.

Čtenáři jsou informováni i o právě vyšlé knižní novince Viktora Dyka *Satiry a sarkasmy (1897-1905)*, která je k dostání za 2 koruny a 50 haléřů, další doporučenou četbou je lyrická sbírka *Plamínky* od Jiřího Mahena. Čtenářově pozornosti díky *Omladině* nyní neujdou ani *Šibeničky*, časopis vydávaný v Brně-Řečkovících S. K. Neumannem.

6.3 Politické příspěvky

Redakce si pro další rok fungování periodika dává za cíl i nadále pokračovat v prosazování a obhajobě myšlenek anarchistického socialismu, připravovat společnost pro jeho přijetí a zároveň překonávat všechny překážky, které se při uskutečňování této ideje vyskytují. Nejvýznamnější překážka spočívá v kapitalistech, což lze změnit pouze sociální revolucí s výsledkem vyvlastnění příslušníku těchto měšťanských tříd. Klíčový je i pokus vymýtit předsudky ve společnosti vůči anarchistickému hnutí.⁷⁹

Omladina rovněž oznamuje, že se jejím stálým spolupracovníkem stává Siegfried Nacht, jenž tak obsah časopisu obohacuje nejen svými úvahami o rozličných tématech, nýbrž i studii o anarchistickém hnutí v jižní Evropě.⁸⁰

Spartakus, Brutus nebo B. S. – to jsou pseudonymy dalších osob s příspěvky zaměřenými převážně na dělnictvo, zasazují se o dodržování hornických práv, s čímž souvisí i snaha upozornit na nedostatečnou životní úroveň horníků.

Ladislav Knotek kritizuje kroky, které kapitalisté podnikají v případě vypuknutí válečného konfliktu. Zatímco obě znepřátelené strany do boje posílají dělníky, kteří ve válečné vřavě stojí proti sobě s rozkazem zabít protivníka, kapitalisté si mnou ruce nad tím, jak velký přísun financí mají z dodávek zbraní, střeliva, lichořičů atd.⁸¹

⁷⁹ *Omladina*. 4. 1. 1906, roč. 4, č. 1, s. 1.

⁸⁰ Směs. *Omladina*. 9. 1. 1906, roč. 4, č. 2, s. 5.

⁸¹ KNOTEK, Ladislav. Válka? *Omladina*. 9. 1. 1906, roč. 4, č. 2, s. 1.

6.4 Vybraná kauza

Předmětem následujícího rozboru je Šrámkův článek *Rehabilitovati umělce*, který vychází v 1. čísle v rubrice *Feuilleton*, avšak tentokrát se autor příspěvku nepodepisuje celým svým jménem, nýbrž pouze šifrou rr., kterou *Lexikon české literatury* přisuzuje právě Šrámkovi.⁸²

6.4.1 Rehabilitovati umělce

Myšlenka o rehabilitaci umělců je nejprve vyslovena roku 1905 S. K. Neumannem v *Novém kultu*, Šrámkovi s odstupem času vadí netečnost společnosti, jež na Neumannův návrh nijak nezareaguje. Neúspěch této myšlenky přisuzuje tomu, že o ní poprvé hovoří někdo spjatý s anarchistickým hnutím:

*[...] řekne-li něco takového p. Šalda, zaštěbetá aspoň několik upiplaných kanárků, udělá-li něco p. Štěch, zaprotestuje aspoň několik literárních gážistů [...], jen k anarchistickému tisku nutno zachovat neochvějné a cudné mlčení.*⁸³

Šrámek zde věnuje značný prostor i úvaze o funkci umění – nesouhlasí s využíváním umění jako prostředku agitačního, naopak umění má podle něj naplňovat a zároveň osvobozovat smyslový život člověka. Anarchistická morálka by se měla zakládat na oněch osvobozených smyslech.⁸⁴

⁸² Omladina. In: *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce*. Díl 3., 1. svazek M-O. Praha: Academia, 2000, s. 677.

⁸³ ŠRÁMEK, Fráňa. Rehabilitovati umělce. *Omladina*. 4. 1. 1906, roč. 4, č. 1, s. 1.

⁸⁴ Tamtéž, s. 1.

7. ČASOPIS NOVÁ OMLADINA – PRVNÍ ROČNÍK (1906)

7.1 Obecné vydavatelské informace

Po vydání 4. čísla *Omladiny* dochází k zastavení jejího vydávání, proto je prázdné místo mezi vydáním 1. čísla *Nové Omladiny* vyplněno *Plameny*, které odběratelé získávají zdarma namísto periodika. Redakce proto již v *Nové Omladině* oznamuje ukončení jejich vydávání.⁸⁵ Z důvodu absence potřebného materiálu (samotných *Plamenů*, dále prvních 4 čísel *Nové Omladiny* a 4. čísla *Omladiny*) nelze *Plameny* nijak přesněji specifikovat.

Novou Omladinu po téměř celý první ročník vydává Marie Vohryzková, avšak od 81. čísla (7. 11. 1906) tuto funkci po delší odmlce kvůli pobytu ve vazbě přebírá Karel Vohryzek s Ladislavem Knotkem. Nejvíce změn však zaznamenáváme na pozici odpovědného redaktora – nejprve tak působí Antonín Polívka (pravděpodobně již od 1. čísla do 7. čísla z 20. 2. 1906 včetně), od 8. čísla jej v této pozici střídá Antonín Ott, jenž v ní setrvává až do 30. čísla, neboť od 31. čísla z 13. 6. 1906 tuto funkci přejímá Karel Vohryzek, kterého od 52. čísla z 25. 8. 1906 nahrazuje Ladislav Knotek. Od 13. čísla se mění i tisk, nyní časopis po zbytek prvního ročníku vychází tiskem u Emanuela Stivína v Praze.

Zpočátku vychází dvakrát týdně (ve středu a v sobotu), od 55. čísla ze 4. 9. 1906 dokonce třikrát týdně (ve středu, v pátek a v neděli), čímž se navyšuje cena předplatného. Mezi 9. a 10. číslem (28. 2. a 7. 3.) nastává týdenní pauza ve vydávání, tentýž případ se opakuje vzápětí mezi 10. a 11. číslem (7. 3. a 31. 3.), kdy tentokrát během delší perzekuční pauzy žádné nové číslo nevychází. I přes těchto několik nesnází a zvýšenou frekvenci cenzorských zásahů a konfiskací během roku 1906 vychází celkem 102 čísel.

Nepravidelnosti lze pozorovat i u cen jednotlivých čísel – namísto původních 8 haléřů je lze ve volném prodeji od září 1906 koupit za cenu 4 haléřů a od listopadu 1906 za 6 haléřů. 10 haléřů stojí zpravidla pouze čísla, která disponují ilustracemi na titulní straně – tyto ilustrace s humorem reagují na aktuální politickou situaci (viz Příloha č. 6). Výše ceny se tedy odvíjí podle počtu stran a ilustrací.

Místo vydávání se ze severočeského Bruchu pozvolna přesouvá do Prahy, proto je tento údaj nejprve uveden jako Praha-Bruch, avšak od 8. čísla figuruje Praha-Žižkov.

⁸⁵ Směs. *Nová Omladina*. 24. 2. 1906, roč. 1, č. 8, s. 8.

Sblížení a spolupráce anarchistických příznivců severočeských a pražských je tak prospěšná pro celé hnutí, díky rozšiřující se čtenářské základně se periodikum již nedostává do větších finančních tísni, což je u anarchistických periodik naprosto výjimečný úkaz.⁸⁶

Od 11. čísla z titulní strany mizí podnázev *Orgán anarchistických socialistů*, ponechána je informace, že *Nová Omladina* nadále vychází jako publikační orgán České federace všech odborů.

Zásadní změny nenastávají u rubrik, které se příliš neliší od *Omladiny* – zůstává *Literatura a umění*, *Feuilleton*, *Organisační věstník*, *Různé zprávy*, *Obzory*, *Z krajů*. Novou rubrikou je pouze *Věstník dělnický a hospodářský*. Kromě rubrik své stálé místo zaujímá i inzertní a reklamní část časopisu, tentokrát s příspěvky inzerentů nejen severočeských, nýbrž i pražských.

7.2 Okruh literárních přispěvatelů

I během první ročníku stojí v popředí výrazná osobnost Fráni Šrámka. Nadále vychází na pokračování jeho román *Buřiči*, jenž je posléze přesunut do zvláštní přílohy přidávané k číslu, čímž je čtenářům umožněno nechat si celý román svázat. Nákladem *Nové Omladiny* vychází 26. 4. 1906 i další Šrámkova antimilitaristická básnická sbírka *Modrý a rudý* (20 haléřů stojí v kolportáži, 50 haléřů ve volném prodeji). Svými básnickými příspěvky a úvahami pod šifrou rr. obohacuje *Feuilleton*.

Kromě Šrámka poezii uveřejňují další mladí a talentovaní autoři, mezi něž patří Kamil Berdych, Gustav Roger Opočenský nebo František Taufer. Básně jsou tematicky různorodé, od myšlenek revoluce po touhu pomstít se vykořisťovatelům.

Rubrika *Literatura a umění* tentokrát není zaměřena pouze na recenze či doporučení vhodných knih k četbě, nýbrž se v ní nově hodnotí další periodika a články v nich vyšlé. Rozborům (vesměs kritickým) se podrobuje *Pražská lidová revue*, *Rozhledy*, *Moderní revue*, *Ženská Revue* nebo *Rudé květy*.

Kromě tohoto hodnocení jsou součástí rubriky již tradiční recenze – například na soubor próz *Dva mezi ostatními* od Rudolfa Těsnohlídka, který vychází nákladem měsíčníku *Obzory*. Recenzent knihu považuje za pobuřující kvůli náročnosti porozumění

⁸⁶ TOMEK, Václav. *O českém anarchismu: česká anarchistická periodika 1880–1925*. Praha: Manibus Propriis, 2003, s. 209–211.

skrytým významům, ačkoliv literární kvality těmto prózám neupírá, proto Těsnohlídkovi vytýká pouze jeho *bezohledné uzavření se do svých příliš intimních niterných dobrodružství aartistních sklonností*.⁸⁷

Negativní ohlasy vzbuzuje román Karla Huga Hilara *Zákony*, jenž je označen za knihu nebezpečnou tím, že ohrožuje čtenářský vkus, neboť Hilar píše pro ty, kteří se při čtení nechtějí zamýšlet. Jeho tvorba je shrnuta jako *literární komediantství*.⁸⁸

Dále je zrecenzována i básnická sbírka Karla Tomana *Melancholická pouť*, Těsnohlídkův překlad *Bouřlivého života* norského autora Knuta Hamsuna (vychází jako 15. svazek v edici *Knihy dobrých autorů*) nebo Šrámkovy povídky *Kamení, srdce a oblaka*. Recenzent skrývající se pod šifrou L. H. přináší i rozsáhlou recenzi románu *Panenství* od mladičké Marie Majerové. Z oblasti umění nechybí pozvánka na výstavu obrazů Františka Kupky probíhající během dubna-května 1906.

Z českých literárních přispěvatelů lze jmenovat Josefa Rosenzweiga-Moira, Rudolfa Těsnohlídka, Ladislava Rokleho, Josefa Bláhu, J. Votavu, R. Simona, Gustava R. Opočenského, Jaroslava Haška nebo Kamila Berdycha, ze zahraničních autorů Arnolda Rollera a J. H. Rosnyho.

7.3 Politické příspěvky

Reflexe aktuálních problémů v politice i ve společnosti jsou příznačné pro muže s přezdívkou Bolehlav – podle *Lexikonu české literatury* se pod tímto označením s největší pravděpodobností ukrývá Jiří Mahen.⁸⁹

V *Bolehlavových poznámkách* glosuje nezákonné vypovězení S. K. Neumanna z brněnských Řečkovic, na němž dokládá potřebu lidí, kteří se hlasitě dokáží ozvat proti jakémukoliv bezpráví, stejně jako tomu je předtím v případě Masarykové, jelikož *tady se zabijí hmotně člověk*.⁹⁰

Vyvstává i otázka, zda do anarchistických organizací přijímat i neanarchisty, neboť podle mnoha názorů tak hrozí znehodnocení anarchistických ideálů a zásad. Tyto obavy jsou vyvráceny několika argumenty. Neanarchisté jsou vlivem ostatních členů

⁸⁷ Literatura a umění. *Nová Omladina*. 24. 2. 1906, roč. 1, č. 8, s. 3.

⁸⁸ Literatura. *Nová Omladina*. 23. 5. 1906, roč. 1, č. 25, s. 3.

⁸⁹ Omladina. In: *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce*. Díl 3., 1. svazek M-O. Praha: Academia, 2000, s. 677.

⁹⁰ Bolehlavovy poznámky. *Nová Omladina*. 22. 8. 1906, roč. 1, č. 51, s. 3.

organizace „převychování“, čímž dochází k tolik potřebnému rozšíření anarchistických stoupenců. Není potřeba obávat se ani přehlasování neanarchisty, jelikož to jsou právě anarchisté, kteří mívají v debatách rozhodující slovo.⁹¹

Zlomovou událostí je vzpoura dělníků ve Vítkovicích proti svým zaměstnavatelům, neboť 2. 5. 1906, tedy den po oslavě svátku práce, dostává 400 dělníků výpověď, což vyvolává solidární stávkou ostatních dělníků, s níž pochopitelně souvisí velké finanční ztráty pro továrníky. Stávka trvá do 12. 5. a jejím výsledkem je návrat 400 dělníků zpět do zaměstnání a příslib nepotrestání dělníků stávkujících. Autor článku však vytýká ukončení stávky v momentě, kdy dělníci získávají nad nenáviděnými kapitalisty navrch – tato kritika je mířena zejména na sociálně demokratický stávkový výbor, jenž dělníky zastupoval. Strana prohlašuje, že tento spor nelze přijmout jako hospodářský, jelikož vzniká z politických příčin.⁹²

Dalšími příspěvky politického charakteru časopis obohacují i lidé/dělníci pod přezdívkami a šiframi jako D'Artagnan, K. D., Mstící ruka, N., Sigma, D., F. K., Š., Spartakus, Rebelové, Draxi, P., Nerad Dřel, B., A. L., Také jeden, cký, Gracchus, Š. B. (Šimon Baxa), Franta Gelner (František Gellner), Bodlák aj.

7.4 Vybraná kauza

V prvním čtvrtletí roku 1906 je *Nová Omladina* vystavena nezvykle rozsáhlým konfiskacím a přísnému cenzorskému dohledu. Tentokrát se pokusíme naleznout odpověď na otázku, jaká je příčina těchto represí a jak se tato situace dále vyvíjí. Domníváme se, že i toto „temné období“ je neoddelitelnou součástí existence periodika, a proto si také zasluhuje naši pozornost.

7.4.1 Persekuce se přiostruje

V lednu 1906 se Karel Vohryzek kvůli článku *Jen epizoda, p. Chume!* (z 3. čísla *Nové Omladiny*) ocitá ve vazbě zemského trestního soudu v Praze na Karlově náměstí. Tímto článkem se údajně dopouští několika zločinů.⁹³

⁹¹ PRÁČEK, R. Máme přijímat neanarchisty do organizací? *Nová Omladina*. 12. 10. 1906, roč. 1, č. 70, s. 1.

⁹² Vítkovice. *Nová Omladina*. 16. 5. 1906, roč. 1, č. 23, s. 1–2.

⁹³ Směs. *Nová Omladina*. 17. 2. 1906, roč. 1, č. 6, s. 4.

V něm oslovovaný pan Chum je pražský vrchní komisař, proto se po Vohryzkově zatčení *Nová Omladina* potýká s tvrdými perzekucemi a policejním pronásledováním spolupracovníků periodika. Podle svědectví je tiskárna v době dokončování nového čísla obléhána policisty v uniformách i v civilu, kteří vzápětí celý náklad konfiskují. Expeditor Tichovský, který vyzvedává několik výtisků ještě před policejním zákrokem, je dostižen a na 24 hodin uvězněn. Časté ataky dokládá i výrok policejního koncipisty Slavička, který věří, že se nyní *Nová Omladina* ocitá v koncích a již nebude vycházet dvakrát týdně, zdali vůbec ještě.⁹⁴ Tento úsudek se však záhy ukazuje jako zcela mylný, neboť *Nová Omladina* v září 1906 frekvenci vydání nových čísel zvyšuje na 3 nová čísla týdně.

Ladislav Knotek reaguje na nepravdivé informace týkající se Vohryzka, uveřejněné v časopise *Hlas Národa*, a tudíž je uvádí na pravou míru – Vohryzek je souzen za urážku úřední osoby, nikoliv za velezradu. Z Mostu odchází do Prahy kvůli nařízení opustit uvedené okresy (Duchcov, Teplice, Most, Žatec, Kladno, Louny, Slaný, Falknov), a proto se usazuje v Praze.⁹⁵

24. 3. 1906 usedá na lavici obžalovaných trio Vohryzek-Polívka-Knotek. Obvinění jsou z pobuřování, jehož se společně dopustili ve výše zmíněném článku o komisaři Chumovi. Na Antonína Polívku je navíc podáno trestní oznámení za nezpůsobilost vykonávat zaměstnání odpovědného redaktora. Tento proces však končí příznivě pro obžalovanou stranu:

Žaloba tak násilně skonstruovaná se sesula po obhajovacích řečech p. dra. V. Boučka, jenž se svou temperamentní řečí vřele ujal svých klientů, a zbičoval nemilosrdně poměry u pražské policie. Porotci přes všechnu námahu veřejného žalobce [...] nemohli než odpověděti na otázky po vině obžalovaných záporně, tak že všichni tři kamarádi byli osvobozeni.⁹⁶

S perzekucemi souvisí i změna tiskárny, která s časopisem spolupracuje od jeho založení. Ventova tiskárna zastavení několikaletého tisku *Nové Omladiny* odůvodňuje tím, že kvůli mnoha jiným zakázkám již nelze časopis nadále tisknout. Redakce však za tímto důvodem hledá spíše pravděpodobnější nařízení z vyšších míst.⁹⁷

⁹⁴ Persekuce se přiosťruje. *Nová Omladina*. 28. 2. 1906, roč. 1, č. 9, s. 2.

⁹⁵ KNOTEK, Ladislav. Výpady. *Nová Omladina*. 7. 3. 1906, roč. 1, č. 10, s. 2.

⁹⁶ Směs. *Nová Omladina*. 31. 3. 1906, roč. 1, č. 11, s. 7.

⁹⁷ *Nová Omladina*. 7. 4. 1904, roč. 1, č. 13, s. 1.

8. ČASOPIS NOVÁ OMLADINA – DRUHÝ ROČNÍK (1907)

8.1 Obecné vydavatelské informace

Během druhého ročníku v porovnání s ustálenou podobou periodika na konci prvního ročníku nedochází k žádné změně, návaznost ročníků je plynulá. Od 2. 1. 1907 do 27. 2. 1907 vychází 23 čísel, neboť v posledním čísle z 27. 2. je předem avizována březnová změna názvu z *Nové Omladiny* na *Komunu*.

V roce 1907 začíná vycházet i partnerský časopis *Chud'as* určený pro laickou veřejnost, která nemá žádné povědomí o dělnickém a anarchistickém hnutí. Jeho cena je nízká (hovoří se o něm jako o „krejcaráku“), proto má být podle doporučení časopis kolportován zejména tam, kde se buď nečte nic, nebo jen sporadicky. V čtenářích má probudit touhu po novém a lepším životě.⁹⁸

8.2 Okruh literárních příspěvatelů

V druhém ročníku se nachází pouze jeden básnický příspěvek, a to báseň *Novoroční povzdech* Josefa Rosenzweiga-Moira, v níž se lyrický subjekt obrací k Bohu a vyjadřuje přání, aby byl nový rok 1907 pro jeho kolegy literárně příznivý, ačkoliv on sám má v úmyslu od básnického umění opustit z důvodu zachování si pevného zdraví.

Svémi literárními a uměleckými recenzemi je aktivní osoba s šifrou H. L. Nadšeně referuje o excelentním hereckém výkonu Eduarda Vojana v roli Veršinina v Čechovově dramatu *Tři sestry*, které Národní divadlo v premiéře uvádí 19. 1. 1907. Podle H. L. toto zlomové představení činí z Národního divadla vytouženou *kulturní moc, jež by rozkazovala a vládla všem, jimž budoucnost vzdělání je víc než – programem*.⁹⁹ H. L. fundovaně hodnotí i nové romány, například Dykův *Prosinec* nebo Macharův *Jed z Judey*.

Jeden příspěvek má na kontě Karel Toman, dva Bolehlav. Dále zde opět figuruje Jaroslav Hašek se svými satirickými příspěvky, jak už v jeho tvorbě bývá zvykem.

⁹⁸ Různé zprávy. *Nová Omladina*. 2. 1. 1907, roč. 2, č. 1, s. 7.

⁹⁹ Literatura a umění. *Nová Omladina*. 25. 1. 1907, roč. 2, č. 10, s. 2–3.

Literární ambice má i Haškova manželka Jarmila, jež do *Nové Omladiny* píše dvě povídky (*Z denníku naivního děvčete* a *Povídka o hodném švédském vojákově*) ještě pod rodným příjmením Mayerová.

8.3 Politické příspěvky

Zajímavý příspěvek s názvem *Pařížský dopis* přímo z Paříže zasílá František Gellner. Informuje v něm o dění ve Francii (dělnické demonstrace), ale důkladněji se zamýšlí i nad křesťanstvím a osobou Ježíše Krista, čímž tak tento příspěvek činí diametrálně odlišným od většiny ostatních, v nichž jsou otevřeně propagovány antiklerikální myšlenky. Hovoří o těžké volbě mezi Stirnerem, Nietzschem a Kristem v otázce životního směřování, pro některé jeho kolegy je však tato volba zcela jasná. Ačkoliv pochybuje o věrohodnosti *Nového zákona*, nepopírá pozemskou existenci Krista. Říká, že nezná žádného křesťana, jelikož lidé nežijí podle křesťanských zásad (tato kritika je mířena i na kněží).¹⁰⁰ Otištěn je i *Londýnský dopis*, jehož autorem je muž s přezdívkou Arro, popisující život anarchistů v Anglii, nebo *Americká korespondence* od šifry –rb.

Upozorněno je i na tragédii z dolu v Saarbrückenu, při níž je 28. 1. 1907 zasypano 250 horníků a dalších 200 jich je nezvěstných. V této souvislosti je připomínána podobná událost v Courriéres s 1 200 obětmi. Autor článku dává toto neštěstí za vinu uhlobaronům, kteří nedbají na zabezpečení dolů, ačkoliv je to zákonem nařízeno. Rada pro horníky proto zní, aby si zajistili úrazové pojištění, které jim v případě úrazu zajistí důstojné živobytí.¹⁰¹

Nejen z výše uvedených příspěvků, ale i z několika uveřejněných statí je zřejmý zájem druhého ročníku o podobu anarchismu a politickou situaci v zahraničí – na pokračování vychází například stať *Politika a syndikáty v Anglii* od Johna Turnera, *Hollandské hnutí a jeho anarchistická evoluce* (speciálně pro *Novou Omladinu* píše Christian Cornelissen), *Anarchistické hnutí v Rusku* M. Corna nebo *O hnutí anarchistickém v Londýně* od Arnolda Rollera.

¹⁰⁰ GELLNER, František. Pařížský dopis. 30. 1. 1907, roč. 2, č. 12, s. 4–5.

¹⁰¹ Nové oběti šachet. 31. 1. 1907, roč. 2, č. 13, s. 1.

8.4 Vybraná kauza

Nyní se pokusíme na příspěvku rozhořčeného vysokoškolského studenta, podepsaného jako X, nastínit reformu, která se setkává s nevolí většiny vysokoškolských studentů, pisatel však svou alma mater nezmiňuje.

8.4.1 Nejnovější vysokoškolská reforma

Tehdejší ministr Gustav Marchet navrhuje, aby se od letního semestru roku 1907 dvojnásobně zvýšil poplatek za ubytování na kolejích. Dotyčný student X toto považuje za útok proti všem studentům proletářského původu, pro něž je nyní kvůli nedostatku finančních prostředků ještě obtížnější dostudovat:

Dnes každý státní občan, otec rodiny, platí daně na potřeby vyučování ať už v podobě daní přímých či nepřímých, toť je ve výsledku stejné a za to nastupuje ta hrubá nespravedlivost, že státní správa vyžaduje nových poplatků na školné pro střední školy a vysoké. [...] Poplatky jsou vysoké a tím je ovšem možno, že studovati mohou si dovoliti jen lidé majetní. Na studium pohlíží se, jako na luxus a ne jako na věc, které by dopřáno mělo býti každému, kdo po něm touží!¹⁰²

Chválena je brněnská technika, která má v plánu naopak některé poplatky zrušit, a to za promoce a rigoróza. Student uvažuje, že tímto krokem vláda sleduje přesunutí zájmu studentů na teologické fakulty a semináře i proti jejich přesvědčení, neboť zde je kolejné i stravné zdarma.¹⁰³ Tato úvaha koresponduje s anarchistickým myšlenkovým bojem proti klerikalismu.

Naopak kritika je mířena na adresu většiny přednášejících/vědců, kteří nejsou pro vědu nadšeni, a tudíž ono potřebné vědecké nadšení nepředávají ani studentům. Autor příspěvku je vnímá nikoliv jako vědce, nýbrž spíše jako úředníky přednášející vědu. Další kritice čelí i periodika, jež nejsou ochotná na svých stránkách zmínit tento problém, a tudíž i podpořit studenty.¹⁰⁴

¹⁰² Nejnovější vysokoškolská reforma. 13. 1. 1907, roč. 2, č. 5, s. 1.

¹⁰³ Tamtéž, s. 1.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 2.

9. ČASOPIS KOMUNA – PRVNÍ ROČNÍK (1907)

9.1 Obecné vydavatelské informace

V prvním ročníku *Komuny* kromě zásadní změny názvu periodika žádné výraznější odlišnosti oproti druhému ročníku *Nové Omladiny* nenalzáme, časopis nepodléhá ani vydavatelské pauze (27. 2. 1907 vychází poslední číslo *Nové Omladiny*, vzápětí 3. 3. 1907 1. číslo *Komuny*).

Z finančních důvodů se změna týká periodicity vydávání, neboť do 28. čísla časopis vychází třikrát týdně (nejprve středa-pátek-neděle, od 26. čísla úterý-čtvrtek-sobota), od 29. čísla dvakrát týdně (v úterý a v pátek). Během prvního ročníku je vydáno celkem 84 čísel.

Pro lepší orientaci a informovanost čtenářů je v průběhu celého prvního ročníku po pravé straně titulku *Komuna* uvedena informace „dříve *Nová Omladina*“, pod titulkem figuruje podnázev *Kulturní obrození, hospodářskou svobodu ve federaci zádruh!* V 51. čísle je na titulní straně oznámeno, že nově mezi vydavatele *Komuny* patří i S. K. Neumann a Antonín Řehoř.

K 22. číslu z 26. 4. 1907 vzniká samostatná příloha *První máj anarchistů 1907*, v níž jsou otištěny tematické příspěvky Fráni Šrámka, Karla Vohryzka, Siegfrieda Nachta, Petra Goriho nebo Domely Niewenhuise. Nechybí zde ani pověstný obrázkový humor (viz Příloha č. 8). Tato příloha je vyvrcholením každoročních snah redakce věnovat tomuto svátku v časopise co největší prostor.

Názvy rubrik zůstávají neměnné, krátké zprávy informující o setkáních příznivců anarchismu nyní náležejí pod novou rubriku *Schůze a přednášky*. První ročník *Komuny* je ve znamení pozvolného vytrácení rubriky *Literatura a umění*, která je do té doby nedílnou součástí každého ročníku.

9.2 Okruh literárních příspěvatelů

Pravděpodobně z důvodu absence *Besídky* nenalezneme v žádném čísle básnický příspěvek – to je ve srovnání s počátkem fungování periodika, kdy má poezie velice silné zastoupení a stálou základnu příspěvatelů, podstatná změna.

I přes tuto skutečnost *Komuna* disponuje několika prozaickými příspěvky, zejména v prvních číslech. Jejich autoři však nejsou neznámí, neboť jde o jména spjatá již s *Novou Omladinou* – například Jaroslav Hašek s povídkami *Loupežný vrah před soudem* nebo *Příhoda Caia Antonia Trossula* (Hašek je ze všech přispěvatelů nejaktivnější), Kamil Berdych píše krátký melancholický příběh *Jarní meditace*. Přechít si můžeme i povídku *K odvodu* od Gustava R. Opočenského, byť neúplnou kvůli cenzorskému zásahu. V překladu je otištěna i ukázka tvorby Maxima Gorkého a od 48. čísla začíná vycházet na pokračování román Octavea Mirbeaua *Šebestian Roch* (po Šrámkových *Buřičích* je to teprve druhý rozsáhlejší literární projekt).

Přispěvatel H. L., známý svými literárními recenzemi, reaguje na Gellnerovu kritiku románu *Ženatý kněz* francouzského spisovatele Julese Barbeyho d'Aurevillyho, který H. L. naopak čtenářům *Komuny* vřele doporučuje a zdůrazňuje, že tento román pozitivně hodnotí i přední francouzští kritikové. H. L. nesouhlasí ani s Gellnerovým interpretačním pojetím románu, a proto se k němu svými výtkami takto explicitně obrací:

Nečtou-li Vaši kamarádi z „L'Anarchie“ a Vy sám podobné „blbosti“, jak to ušlechtilé jmenujete, dokazují tím, že chtějí být ve všem hrozně jednoduší či-li sprostní, což se často kryje s hloupostí a domýšlivostí, [...] Dejte si pac a pusu a pomyslete si to, o sobě, za takové lichocení Vám nikdo nepoděkuje.¹⁰⁵

V rubrice *Literatura* je dále recenzován Merežkovského román *Julian Apostata* nebo *Město světla* od francouzského autora Camilla Mauclaira. Čtenářské pozornosti by neměla ujít pohádková novela *Zlatý hrnec* E. T. A. Hoffmanna či nová básnická sbírka S. K. Neumanna *Hrst květů z různých saison*.

9.3 Politické příspěvky

Jak jsme již výše naznačili, úbytek prozaických i básnických příspěvků naznačuje směřování časopisu k funkci ryze politické platformy hnutí, proto se během prvního ročníku *Komuny* s těmito příspěvky setkáváme v mnohem hojnějším počtu.

¹⁰⁵ *Literatura. Komuna*. 17. 3. 1907, roč. 1, č. 7, s. 3.

V *Londýnské korespondenci* je otištěn příspěvek Arra, v němž popisuje boj anglických sufražetek.¹⁰⁶ Ty při svých demonstracích odvážně postupují proti policii, mnohdy se riskantně proplétají pod nohama policejních koní za účelem proniknutí do britského parlamentu. Těchto demonstrací jsou v menším počtu účastny i ženy dělníků, ačkoliv se bojuje o volební právo pro ženy z buržoazních vrstev. Arro zdůrazňuje, že ženy buržoazního původu se za svá práva bijí mnohem více než ženy z proletariátu.¹⁰⁷

V článku *Politikáři* se hovoří o lidech, kteří ostatní přesvědčují o nutnosti existence státního zřízení a vlády. Tito lidé se však podle autora článku pouze snaží zneužít stát ve svůj prospěch, aby ve vládě obsadili finančně nejvýnosnější místa, a tak se tímto způsobem zaopatřili. Své zvolení si zajišťují předvolebními sliby (litr piva za 8 krejcarů). Právě tito „politikáři“ jsou největší překážkou při boji za osvobozenou společnost od parlamentární politiky.¹⁰⁸

Zdůvodňováno je i neuspokojivé a pomalé rozšiřování anarchistického hnutí v českých zemích – jeho stoupeni chtějí změnit svůj život teprve poté, co změní celou společnost, ačkoliv důležitou podmínkou pro rozvoj hnutí je i předešlý život korespondující s anarchistickými zásadami. K dosažení potřebného cíle patří i sdružování do odborových organizací, agitace, vzdělávání a schopní lidé na svých místech (žurnalisté, spisovatelé, řečníci, kolportéři).¹⁰⁹

Ze zahraničních autorů je uveřejněna stať například od Christiana Cornelissena *Jak vývoj každého hnutí, i anarchistického, závisí od vývoje lidí, a kterak mění slova svůj význam*; dále *Nebezpečí syndikalismu* Ludvíka Fabbriho nebo *Socialismus pro milionáře* od Bernarda Shawa.

František Gellner pod šifrou F. G. opět přispívá *Pařížskou korespondencí*, v níž referuje o aktuálních událostech ve Francii. Administrace *Komuny* vyzývá ke koupi nově vydaných *Buřičových řečí* od Petra Kropotkina nebo Šrámkovy protimilitaristické básnické sbírky *Modrý a rudý*. Nechybějí ani reportáže z Mezinárodního anarchistického kongresu v Amsterdamu, na němž se nacházejí Karel Vohryzek s Ladislavem Knotkem.

¹⁰⁶ Sufražetka je označení pro aktivistku bojující za ženská práva. Sufražetky se v této době zasazovaly zejména o možnost všeobecného hlasovacího práva i pro ženy. Hnutí se nejvíce prosadilo ve Velké Británii.

¹⁰⁷ Londýnská korespondence. *Komuna*. 7. 3. 1907, roč. 1, č. 3, s. 1.

¹⁰⁸ Politikáři. *Komuna*. 7. 4. 1907, roč. 1, č. 15, s. 1.

¹⁰⁹ Anarchism v praxi. *Komuna*. 19. 4. 1907, roč. 1, č. 19, s. 1–2.

9.4 Vybraná kauza

Předmětem dalšího rozboru je článek *O nás pro nás*, jehož autorem je S. K. Neumann. Jak již název vypovídá, Neumannovým cílem je upozornit jednak na nedostatky a nešvary, které se stále objevují v českých anarchistických časopiseckých platformách, a jednak chce vymýtit čtenářské domněnky o způsobech vedení časopisů.

9.4.1 O nás pro nás

*Jedná se mi o to, aby naše hnutí mělo konečně jednou pořádný časopis, reprezentační orgán vedený žurnalisticky. [...] Jsem přesvědčen, že „Komuna“ bude moci vycházet a růsti jen tehdy, bude-li soukromým podnikem několika lidí [...], kteří budou hospodařit tak, jak uznají za dobré. Zbohatnou-li z toho, není po tom docela nic čtenářům, kteří musí jen chtít, aby list byl dobrý a v poměru ke svému rozšíření se zdokonaloval.*¹¹⁰

Takto se dají shrnout Neumannovy hlavní myšlenky – požaduje fundované vedení a redakci anarchistických periodik, kromě toho také reaguje na výzvy upřednostňující komunistický způsob hospodaření časopisu, nikoliv kapitalistický.¹¹¹

Komuně i Práci podle něj na kvalitě nejvíce škodí to, že do těchto periodik nepřispívají pouze odborníci, ale i ti, kteří se teprve učí psát, přičemž dotyční nemají ani talent, ani vědomosti – to Neumann považuje za největší problém, neboť anarchistické noviny vyžadují schopnost aktivního myšlení a rozsáhlé znalosti. Do redakcí proto požaduje opravdové žurnalisty, nikoliv jen přátele a známé, ale zároveň si uvědomuje překážku, že málokterý žurnalista je anarchistického založení. Odborníci by měli pracovat i v administraci a expedici.¹¹²

Kamarádství se solidaritou nic nevybuduje, proto je žádoucí v periodiku hospodařit kapitalisticky – odvedenou práci odměňovat poměrně a nedávat rozhodovat o časopise čtenářům, neboť *v rukách hnutí vzala by Komuna za své.*¹¹³

¹¹⁰ NEUMANN, S. K. O nás pro nás. *Komuna*. 15. 8. 1907, roč. 1, č. 52, s. 1–2.

¹¹¹ Tamtéž, s. 1–2.

¹¹² Tamtéž, s. 1.

¹¹³ Tamtéž, s. 1–2.

10. ČASOPIS KOMUNA – DRUHÝ ROČNÍK (1908)

10.1 Obecné vydavatelské informace

Z důvodu zvětšení formátu na novinový se jednotlivá čísla mírně zdražují, a to z 8 haléřů na 10. Čtvrtletní předplatné v Rakousku-Uhersku i s poštovní zásilkou stojí 3 koruny a 12 haléřů, němečtí předplatitelé zaplatí 3 koruny a 58 haléřů, v dalších zemích 3 koruny a 84 haléřů. Kupovat časopis v kolportáži je výhodnější, neboť zde měsíčně stojí 90 haléřů a čtvrtletně 2 koruny a 60 haléřů. Redakce a administrace časopisu sídlí na Žižkově, Táborská ulice č. 15.

Komunu stále vydává Karel Vohryzek s Ladislavem Knotkem, jako odpovědný redaktor nejprve pracuje pouze Knotek, avšak od 5. čísla se k němu nastalo přidává i Vohryzek. Časopis se nově tiskne v knihtiskárně Jana Staňka v Nuslích a vychází dvakrát týdně (ve středu a v sobotu). Poslední, 37. číslo, vychází 28. 5. 1908 bez jakékoliv zprávy o tom, že by periodikum nemělo dále pokračovat – předpokládáme tedy, že jeho vydávání je po tomto datu nečekaně zastaveno a ukončeno.

Většina rubrik zůstává stejných jako v prvním ročníku (*Feuilleton, Směs, Obzory, Různé zprávy, Z krajů, Organisační věstník, Schůze a přednášky*), ale přibývají i nové rubriky, např. *Sociální vychovatel, Dělnický věstník, Hospodářská hlídka* nebo *Kulturní a nekulturní*. *Komuna* je nadále publikačním orgánem České federace všech odborů.

10.2 Okruh literárních přispěvatelů

Druhý ročník je velice skoupý na české literární příspěvky, neboť se explicitně setkáváme pouze s jedním, a to s povídkou *Fragment* od Jana Vávry. Anonymní je báseň *Dopisy z Vídně* od šifry V. a povídka *Dora Brilliantová*. Na pokračování stále vychází román *Šebestian Roch*, otištěny jsou i ukázky z knihy *La Commune* od francouzské anarchistky Louise Michel.

V únoru 1908 umírá Svatopluk Čech, *Komuna* o jeho úmrtí informuje a čtenáře upozorňuje na Čechovy *Sebrané spisy*. Připomínány jsou i 80. narozeniny Lva Nikolajeviče Tolstého nebo výstava obrazů malíře Karla Myslbeka v Topičově salonu.

10.3 Politické příspěvky

V 1. čísle je detailně zprostředkován průběh pražského Sjezdu České federace všech odborů z 25.–26. 12. 1907, od něhož se očekává řešení praktických záležitostí, což je nakonec také splněno. Hodnotí se efektivnost agitace z července až prosince 1907, pokladní zprávy, Vohryzek předkládá vypracovaný organizační řád pro lepší fungování Č. F. V. O. Bedřich Kalina s Vilémem Körberem stále striktně odmítají neutralitu odborových organizací (kvůli tomu již dříve dochází k názorovému rozkolu mezi Kalinou a Vohryzkem). Výhoda Č. F. V. O. spočívá také v tom, že je jedinou politicky nestrannou odborovou organizací, proto je členství umožněno jakémukoliv dělníkovi.¹¹⁴

K neutralitě odborů se vyjadřuje i další anonymní pisatel v jiném příspěvku. Vzpomíná na svou dávnou neshodu s Vohryzkem, jenž tehdy k neutralitě zaujímá negativní postoj. Podobně jako je dříve v českých zemích populární myšlenka všeobecné stávkový, nyní se do centra pozornosti dostává neutralita odborů, což však neznamená, že všichni, kteří se chtějí organizovat a kteří mají odpor například vůči sociální demokracii, musejí být ihned nutně považováni za anarchisty. Cílem hnutí není vychovávat co nejvíce anarchistů, nýbrž donutit společnost k prozření.¹¹⁵

Veřejná podpora ze strany *Komuny* zprvu směřuje i k stávce zaměstnanců pražských elektrických drah, která však nakonec končí neúspěchem, neboť zatímco se většina zaměstnanců schází na Střeleckém ostrově při projevech řečníků ze své odborové organizace, několik tzv. „stávkokazů“ vyjíždí s vozy jako za běžného provozu. *Komuna* proto kritizuje pochybné vedení stávkový a místo jejího konání, jež podle ní mělo být spíše u garáží elektriků, jelikož jedině tak se dalo zabránit výjezdům zrádců – stávkující mají navíc nesmyslný zákaz opustit Střelecký ostrov. Zaměstnanci požadují zejména zkrácení úmorné pracovní doby, nikoliv navýšení mzdy, proto je opět zdůrazněna potřeba neutrálních odborových organizací, jakou je právě Česká federace všech odborů, neboť jiné organizace jsou především filiálkami, zálohami politických stran.¹¹⁶

¹¹⁴ Sjezd České federace všech odborů. *Komuna*. 12. 1. 1908, roč. 2, č. 1, s. 1–2.

¹¹⁵ K otázce neutrálních odborových organizací. *Komuna*. 4. 4. 1908, roč. 2, č. 25, s. 1.

¹¹⁶ Stávka zřízenců elektrických drah pražských. *Komuna*. 5. 3. 1908, roč. 2, č. 16, s. 1–2.

10.4 Vybraná kauza

Tématem následujícího článku je obrana anarchistického hnutí před mnohými negativistickými hlasy, které anarchismus spojují pouze s násilím a krvavými atentáty, autor článku se tedy snaží tento většinový názor vyvrátit a poukázat na jeho nesprávnost.

10.4.1 Anarchism a vraždy

Kdekoliv na světě vybuchne bomba nebo je spáchán atentát, tisk pokaždé hledá viníka v anarchistických řadách. Argumentace zní, že anarchismus v žádném případě není synonymem pro vraždění, jeho podstatou je osvobození společnosti od státu a zotročujícího kapitalistického systému, čímž má zajistit světovou harmonii. Takto jsou charakterizovány právě anarchistické zásady:

Jsou negací jakéhokoliv násilí, jsou stělesněním svobody, totiž možnosti jednat jen na základě vlastní vůle, jedině vnitřních pohnutek – a rozvíjet co nejúplněji své všechny schopnosti! – Násilí, vražda nejsou součástí anarchistických zásad, naopak jejich porušením mohli bychom říci [...].¹¹⁷

Autor článku však nepopírá, že anarchisté nikdy nezabíjeli – zabíjeli, avšak pouze za účelem odstranit nelítostného vládnoucího tyrana. Jiní by zamýšlený čin v návalu agrese či zoufalství jistě spáchali, aniž by měli spojitost s hnutím (viz vražda císařovny Alžběty Bavorské), neboť k těmto činům je anarchistické učení nenavádí. Nejvíce vražd tak nemá na svědomí anarchismus, nýbrž kapitalismus, jenž je navíc legální – například v Rusku je počet obětí kapitalismu mnohem větší, než počet úmrtí způsobených anarchisty. Obdobné tvrzení se týká i hromadných vražd ve jménu monarchií a republik v podobě válek, náboženských perzekucí nebo státních převratů, v nichž je opět zabito více lidí než rukama anarchistů.¹¹⁸

V konfrontaci s anarchistickými představami o společenské harmonii v případě zisku moci stojí Masarykovo zjištění, že každá politická krize nebo revoluce má podstatný vliv na zvýšení počtu sebevražd obyvatel. Ať už začne náhle vládnout tyran, nebo naopak forma vlády je znenadáni volnější, lidé si na životy sahají mnohem více než

¹¹⁷ Anarchism a vraždy. *Komuna*. 8. 2. 1908, roč. 2, č. 9, s. 1.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 1–2.

v době, která se vyznačuje lepší politickou stabilitou. Pro politické revoluce je typická absence bezpečnosti a pořádku, ale i hospodářská destrukce, což má za následek zvýšení úmrtí, jejichž příčinou je sebevražda – kromě toho při revolučním dění umírají i někteří nespokojení lidé, kteří by později volili dobrovolný odchod ze světa. Během těchto událostí výrazně nenarůstá počet duševně nemocných osob, nervozita revolučního období se patrně promítá až do další generace. K sebevraždě může mnohdy přispět i příliš utopická politická agitace, k níž se lidé obracejí a která také později nenaplní a zklame jejich očekávání.¹¹⁹

Jestliže tedy anarchismus vyvolává politickou krizi nebo k ní směřuje osvobozením poměrů a uvolněním institucionálních vazeb v zájmu budoucí utopické harmonie, přináší tím mnohým jedincům trauma ústící až v jisté formy násilí obráceného směrem k sobě. Masarykovo pojetí sice anarchismus výslovně nejmenuje, ale obecnou charakteristikou poměrů vyvolávající zvýšený počet sebevražd k němu směřuje.

¹¹⁹ MASARYK, Tomáš Garrigue. *Sebevražda hromadným jevem společenským moderní osvěty*. Praha: Masarykův ústav AV ČR, 2002, s. 51–52.

ZÁVĚR

Tento prostor bychom chtěli využít k závěrečnému bilancování a zhodnocení splnění cíle práce, který jsme si stanovili v úvodu, tedy zda jsme shromáždili veškerý potřebný primární materiál a zda se podařilo během osmi ročníků periodika vysledovat a zaznamenat průběh jeho vývoje.

Problém jsme odhalili již v heuristické fázi práce, neboť při shromažďování primární literatury (jednotlivých čísel a ročníků periodika) se nám nepodařilo dohledat poslední, tedy 4. číslo 4. ročníku *Omladiny*, ačkoliv se o něm Václav Tomek ve své publikaci *O českém anarchismu: česká anarchistická periodika 1880–1925* zmiňuje. Totéž platí i pro edici *Plameny*, o jejichž existenci a funkci se dozvídáme v průběhu vycházení *Nové Omladiny*, avšak fyzicky se s nimi nesetkáváme, stejně jako s prvními 4 čísly *Nové Omladiny*. Zdůrazňujeme, že tento materiální výpadek se týká pouze období přerodu z *Omladiny* na *Novou Omladinu*, přičemž obě periodika jsou uložena ve dvou různých knihovnách, ale i přesto se během našeho heuristického výzkumu nepodařilo výše uvedené součásti časopisu, na rozdíl od Václava Tomka, v námi navštívených knihovních fondech Národní knihovny v Praze a Vědecké knihovny v Olomouci dohledat. Nejistili jsme ani přesnou příčinu náhlého zastavení vydávání *Komuny*, avšak lze předpokládat, že se tak stalo buď z důvodu finanční tísně, nebo kvůli tvrdému zásahu cenzury.

Po nashromáždění veškeré dostupné primární literatury jsme přikročili k deskriptivní fázi práce. V teoretické části jsme se věnovali společensko-kulturnímu kontextu a formování anarchismu nejen v českých zemích, ale i v české literatuře, což nám napomohlo lépe vnímat dobové souvislosti, které se do obsahu časopisu velice často promítaly. V podobném duchu byla psána i druhá kapitola zabývající se vybranými osobnostmi *Omladiny*, pokusili jsme se v ní celistvěji uspořádat životní osudy nejaktivnějších odpovědných redaktorů a vydavatelů, a tím v tomto rámci poukázat na Vohryzkovu, Kalinovu a Knotkovu činnost v anarchistickém hnutí. Na okraji zájmu nezůstali ani mladí básníci, kteří díky *Omladině* dostali jednu z prvních šancí veřejně publikovat svou tvorbu. Představen byl Kamil Berdych, Gustav Roger Opočenský a Josef Rosenzweig-Moir.

V praktické části práce jsme podrobili analýze jednotlivé ročníky, v nichž jsme se zaměřili především na vyzorování nepravidelností či jakýchkoliv jiných změn

ve vydávání, dále na literární a politické příspěvky (literární recenze, informace o nových knihách, otištěné povídky, výrazní autoři povídek/poezie v daném ročníku, politické statě atd.). V prostoru vybraných kauz jsme se zabývali rozmanitými tématy, ať už zamyšlením nad vztahem anarchistů k vraždám, přes doporučení vhodné četby pro potomky čtenářů, po přiblížení silného perzekučního tlaku na redakci v období vydávání *Nové Omladiny*.

Lze říci, že v každém ročníku časopis prošel několika změnami, neustále vznikaly či zanikaly rubriky, obměňovaly se vedoucí posty, příspěvatelská jména nebo typografické úpravy titulu periodika. Jeho podoba se tedy vlivem těchto faktorů nikdy nestabilizovala po dobu delší než jeden rok, a tudíž se po celých pět let vydávání časopis neustále vyvíjel. I přes vyjmenované změny neustoupil od hlásání kritiky a boje vůči kapitalismu, klerikálním myšlenkám, státnímu zřízení či hospodářské nespravedlnosti, což je vyjádřeno nejen v mnoha člancích agitačního a tendenčního charakteru, ale i prostřednictvím satirických ilustrací, které podtrhávaly revoltující charakter periodika. Zdůrazňujeme i vstřícnost redakce spočívající v netradičním poskytnutí možnosti publikování literárním talentům z řad dělnictva.

Na základě našeho výzkumu konstatujeme, že časopis dosáhl vrcholu v prvním ročníku *Nové Omladiny* v roce 1906, tedy po přesunu redakce a administrace ze severních Čech do Prahy, neboť v tomto roce vlivem časté periodicity vydávání časopis vycházel i třikrát týdně, což byl u časopisů podobného typu jev tehdy nevídaný. Tato skutečnost napomohla i výše zmíněným mladým básníkům (a mnohým dalším), kteří v tomto ročníku naposledy dostali větší prostor k uměleckému vyjádření. Po tomto období však počet těchto příspěvků rapidně klesl, v *Komuně* se již téměř žádné nevyskytují. I přesto však nelze říci, že by se časopis během pětileté existence někdy dostal do úpadkového období.

Ačkoliv nezaznamenáváme žádné výraznější problémy nebo explicitně vyjádřenou nespokojenost s velikostí čtenářské základny, s finanční tísní vyplývající zejména z neuhrazené kolportáže se časopis potýkal poměrně často, podobně jako s nekompromisními cenzorskými zásahy, které mnohdy měly za následek konfiskaci celých čísel.

Omladina nezůstávala pozadu ani s reakcemi na dění ve světě, často také v českých překladech uveřejňovala rozsáhlé statě na pokračování od světových představitelů anarchismu (například Petr Kropotkin, Michail Bakunin, Siegfried Nacht). To vše potvrzuje úsilí časopisu všestranně přibližovat anarchistické učení svým čtenářům, vzdělávat je a zejména sjednocovat, neboť si hnutí uvědomovalo, že jedině soudržností

lze dosáhnout vytouženého výsledku v podobě společnosti zbavené jakékoliv formy nadvlády či sociální nespravedlnosti.

Vzhledem k rozsahovým limitům bakalářské práce nebylo prakticky možné věnovat dostatečnou pozornost dalším kauzám, tématům či osobnostem kvůli značné obsáhlosti primárního materiálu (podařilo se nashromáždit 8 ročníků časopisu, celkem tedy 370 čísel), proto jsme zde zdůraznili pouze ta témata, která jsme subjektivně považovali za důležitá / obsahově zajímavá. Pro výzkum oblasti českých anarchistických periodik by proto bylo přínosné pokračovat v detailnějším zpracování tohoto časopisu, interpretaci jednotlivých kauz nebo v analýze básnických a prozaických příspěvků v další práci, neboť informačnímu obsahu *Omladiny* se žádná odborná literatura zevrubněji nevěnuje.

BIBLIOGRAFIE

BĚLINA, Pavel a kol. *Dějiny zemí Koruny české II*. 9. vyd. Praha: Paseka, 2003, 336 s. ISBN 80-7185-606-1.

EFMERTOVÁ, Marcela C. *České země v letech 1848–1918*. Praha: Libri, 1998, 463 s. ISBN 80-85983-47-8.

FORST, Vladimír a kol. *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce*. Díl 1., svazek A-G. Praha: Academia, 1985, 900 s.

MASARYK, Tomáš Garrigue. *Sebevražda hromadným jevem společenským moderní osvěty*. 5. české vyd. Praha: Masarykův ústav AV ČR, 2002. ISBN 80-86495-13-2.

MUKAŘOVSKÝ, Jan a kol. *Dějiny české literatury IV*. Praha: Victoria Publishing, 1995, 714 s. ISBN 80-85865-48-3.

PAPOUŠEK, Vladimír a kol. *Dějiny nové moderny: česká literatura v letech 1905–1923*. Praha: Academia, 2010, 628 s. ISBN 978-80-200-1792-5.

TOMEK, Václav a Ondřej SLAČÁLEK. *Anarchismus: svoboda proti moci*. Praha: Vyšehrad, 2006, 672 s. ISBN 80-7021-781-2.

TOMEK, Václav. *Český anarchismus 1890–1925*. Praha: Filosofia, 1996, 744 s. ISBN 80-7007-080-3.

TOMEK, Václav. *Český anarchismus a jeho publicistika 1880–1925*. Praha: Filosofia, 2002, 580 s. ISBN 80-7007-165-6.

TOMEK, Václav. *Ideologie českého anarchismu*. Praha: Academia, 1988, 248 s.

TOMEK, Václav. *O českém anarchismu: česká anarchistická periodika 1880–1925*. Praha: Manibus Propriis, 2003, 352 s. ISBN 80-239-0808-1.

OPELÍK, Jiří a kol. *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce*. Díl 3., 1. svazek M-O. Praha: Academia, 2000, 728 s. ISBN 80-200-0708-3.

OPELÍK, Jiří a kol. *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce*. Díl 3., 2. svazek P-Ř. Praha: Academia, 2000, s. 733–1522. ISBN 80-200-0708-3.

PEISERTO VÁ, Lucie, Václav PETR BOK a Jan RANDÁK (eds.). *Zločin a trest v české kultuře 19. století: sborník příspěvků z 30. ročníku symposia k problematice 19. století, Plzeň 25.–27. února 2010*. Praha: Academia, 2011, 391 s. ISBN 978-80-200-1900-4.

WITTLICH, Petr. *Horizonty umění*. Praha: Karolinum, 2010, 676 s. ISBN 978-80-246-1607-0.

seriálové publikace:

Omladina. 4. 6. 1903 – 24. 12. 1903, roč. 1, č. 1–22.

Omladina. 1. 1. 1904 – 29. 12. 1904, roč. 2, č. 1–52.

Omladina. 5. 1. 1905 – 28. 12. 1905, roč. 3, č. 1–52.

Omladina. 4. 1. 1906 – 13. 1. 1906, roč. 4, č. 1–3.

Nová Omladina. 14. 2. 1906 – 30. 12. 1906, roč. 1, č. 5–102.

Nová Omladina. 2. 1. 1907 – 27. 2. 1907, roč. 2, č. 1–23.

Komuna. 3. 3. 1907 – 21. 12. 1907, roč. 1, č. 1–84.

Komuna. 12. 1. 1908 – 28. 5. 1908, roč. 2, č. 1–37.

internetové zdroje:

FUNK, Andrej. Anarchosyndikalismus v Čechách. In: *Archive.is* [online]. [cit. 2016-04-13]. Dostupné z: <http://archive.is/ysd6O>

KOUKAL, Pavel. Kdo byli Karel Vohryzek a Bedřich Kalina? In: *Oficiální web města Duchcov* [online]. Zář 2006. [cit. 2016-04-12].

Dostupné z: <http://www.duchcov.cz/noviny/200609/vohryzek.htm>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Ukázka poezie Josefa Holuba a Václava Temína z 1. ročníku *Omladiny*, č. 7

Příloha č. 2 – Detail frekventovaného inzerátu upozorňujícího na lodní přepravu z Brém do New Yorku

Příloha č. 3 – Titulní strana 2. ročníku *Omladiny*, č. 33

Příloha č. 4 – Inzerce ve 3. ročníku *Omladiny*, č. 35

Příloha č. 5 – Barevná ilustrace v 4. ročníku *Omladiny*, č. 1

Příloha č. 6 – Titulní strana 1. ročníku *Nové Omladiny*, č. 26

Příloha č. 7 – Ukázka cenzurního zásahu v 2. ročníku *Nové Omladiny*, č. 13

Příloha č. 8 – Ukázka humoru v příloze k 22. číslu 1. ročníku *Komuny*

Příloha č. 9 – Zpráva informující o soudním přelíčení s Karlem Vohryzkem a Ladislavem Knotkem z 2. ročníku *Komuny*, č. 35

Příloha č. 10 – Seznam literárně činných osob a jejich básnických příspěvků v jednotlivých ročnících periodika

Příloha č. 11 – Vývoj typů písma v titulcích *Omladiny*, *Nové Omladiny* a *Komuny*

BESÍDKA.

Povídka o vzpouře.

*Své vsalo nám slunce blahodárné paprsky,
v náš pustý kraj již nikdy nezasvítlí,
nic neuzroste, co vsrostlo nyní hyne,
vše ve věčné tmě svolna musí mřítí.*

*Jen víchrů řev je pustým slyšet krajem
a kletby, jež řvou naše řety upadlé;
a dravců skřek, jenž blízkost věští mrtvol
a matek pláč, jež prsy mají svadlé.*

*„Vratme se k Bohu!“ řvou mnozí k ochraptění
„to boží trest za těžké naše hříchy,
je čas se káti, nové stavme chrámy
a usporné skloáme šíje, sřekněme se pychy“.*

*„Tisíckráte ne! raděj at vše se sřítí —
modlit? prosit? to nikdy nedovedem
raději zemřem pyšni na své hříchy.“
— A mřeli s úsměvem na rtu bledém.*

Josef Holub.

Je ticho

*Je dusné ticho po všech krajích země,
parný, těžký vzduch klid poutá hrobový.
A dole v hnízdech parijského plémě
jen skřipot zubů mocným odpoví. —*

*Řad šibenic zatížených těh,
kol nich dav se v jařmo tiše ubírá,
rebelů hlouček dodýchal již smělv
a ve tmě kasemat jich vzpoura umírá.*

*Kol šibenic se mlčky vlekou dále
svých strážců sliny s lící stírají,
v prach klesají před majestátem Krále
v povel dithyramby jemu zpívají.*

*V nich dohořely dávno kouřné plameny
v nitrech bezkrevných své pomsty ubíli!
Za svištu knuty pariů nad hlavami
k nebi zpupně pnou se věže Bastilly.*

Václav Temín

F. Müssler Bremen

Bahnhofstrasse 30.

„Kaiser-Schiffe“

Kaiser Wilhelm II.	215 metrů dlouhá
Kronprinz Wilhelm	202 " "
Kaiser Wilhelm der Grosse	198 " "
Kaiserin Maria Theresia	116 " "

Jedou v 6-7 dnech z Bremen do New-Yorku.
Odjezd v úterý.

Tyto „císařské“ lodi jedou pouze z **Bremen** a kdo „císařskou“ loď cestovati chce, ten může svobodně a bez překážek cestovati, nikdo nemá práva toto zakázati. Již doma musí se každý rozhodnouti, kterým směrem chce cestovati a nesmí se dáti cestou od nikoho premluviti neb svésti, neboť každý má svobodnou vůli za své peníze cestovati kam chce.

Nutno se však závčas o místo na loď starati a na zajištění téhož 20 K závdavku zaslati na:

F. MISSLER, BREMEN,
Bahnhofstrasse 30.

Cestovatelé s mou šifkartou mohou bez překážky pasírovati pruské i saské hranice.

OMLADINA

TÝDENNÍK
PRACUJÍCÍHO LIDU.

Vychází každou středu
s datem příštího dne.

MAJITEL: SEVEROČESKÁ FEDERACE HORNÍKŮ.

Redakce, administrace a expedice nalézá se
v BRUCHU.

* S *
hal.

Předplatné 1 s pošt. zálohou; na celý rok 4 K 16 h
na půl roku 2 K 08 h.

Pro věčnou paměť

uveřejňujeme jména těch osmi „pocivců“ z řad hornictva, kteří **proti vůli** hornictva celého severu valnou hromadu báňského společenstva za příčinou opravy služebního řádu nesvolali, ačkoliv 112 delegátů o to žádalo a dle stanov jen 88 jich zapotřebí bylo.

Při tom znovu zde ještě přibíjíme, že sám horní úřad uznal valnou hromadu báňského společenstva za **jedině povolanou** ku změnám řádu a opravy touto cestou za **jedině možné**.

Hein Václav

Hoyer Ferdinand

Lachner Josef

Kroupa Vojtěch

Geissler František

Wuch Vojtěch

Kotrouš Matyáš

Löwa Eduard

(pracuje na „Morice“ v Bruchu).

Pamatujte si jména těchto zrádců! — Člověk maně uvažuje, co že má chtít na uhlobaronech, když **sami „zástupci“ dělnictva**, stoupenci **samospasitelné sociální demokracie** takto jednají!

Jak pracuje strana soc. dem. proti novému služeb. řádu? —

Je třeba se stále učit.

Kdo četl o podlostech a knílech jezovitů, toho, jak by se zdálo na pohled, nic na světě již v tom oboru nepřekvapí, zatím dnes pan Souček, redaktor „Nazdarů“ a zvláštní zpravodaj „Práva lidu“ dokázali, že místní jezoviti jsou pravými břídiči proti nim. Člověk přímo trně, jakou spoustu lidí a

infamii lze nahromadit na jedné potíštěné stránce papíru. — A hušem se každý otrěse, pováží-li, že to otiskl list, který se vydává za dělnický v téže době, kdy denník ČAS, list měsíční, zcela objektivně a věrně dle pravdy o téže věci referuje. —

Instinktivně vycítil lid, jaký danajský dar bude pro nás společenství sociálních demokratů, kteří v loni, kdy návrh na nový služební řád byl mnohem horší, ani prstem nehnuli, letos však najednou nedostatky tohoto řádu slyšim jim na rozum. Pochopil ihned, jak sociální demokracie činí z nouze cnost,

Objednejte časopisem „Práce“ a čas. „Veckruf“ vydané, umělecky provedené dopisnice s podobiznou a autografem

Michala Bakunina.

Kus 6 h, 20 kusů 1 K.
(K objednavce dlužno připojit 5 h na frankování.) ADRESA pro objednávky: Adm. časopisu „Práce“ PRAHA-ŽÍŽKOV.

Maticе Svobody vychází v Brně,
Arnoldova ul.
č. 3.

Odbírejte

**ANARCHISTICKOU
REVUI**

vede a vydává
ST. K. NEUMANN,
Řečkovice u Brna.

Cena 40 haléřů, kolportérům za 10 výtisků jednoho čísla se čítá za jedno číslo 24 h kromě porta.

Harmoniky

nejlepší ruční práce, zvláště
dobré heligonky.

Pište si o nový ceník, který Vám ihned a franko zašlu.
Podporujte dobrou práci ruční a domácí!
— Nevyhazujte peněz za špatný a cizí brak. —
S veškerou úctou

Josef Čihák v Mostě (Čechy.)

Vydavatel: KAREL VOHRÝZEK. - Odpovědný redaktor: BEDŘICH KALINA. - Společná tiskárna VENTA a SPOL., Praha 749-I.

Odbor hor.-hut. spolek pro oboji pohlaví v Bruchu
pořádá v neděli dne 3. září 1905

spolkový výlet

do Horního Bruchu,
do hostince pana Tschecha.

Vyjde se z místnosti p. Pavla s průvodem a hudbou.
V Hor. Bruchu pořádán bude KONCERT
spojený se solovými výstupy a kuplety.
Vstupné 40 hal.
Večer **VĚNEČEK** tamtéž.

Hocha do učení -
přijme
Frant. Vinš,
obuvník
v Čouši u Mostu.

Hlasy z obecnstva!

Firma E. HELLER, obchod smíšeným zbožím všeho druhu, doporučuje se přízni českého obecnstva.

Firma tato solidním svým jednáním po čas kritického postavení dělnictva za doby stávek a pod. vždy osvědčila i hmotnou obětí, že s dělnictvem cítí a zaslouhuje tudíž všestranné podpory! — České dělnictvo se upozorňuje, že obchodní místnosti nalézají se naproti dolu „MORIC.“

Na skladě chléb pana Haspekla (K. Černého), jakož i z pekárny p. Poppra v Mostě. —

FERDINAND AUDES, obuvník
v Bruchu,

přesídlil na Horno-Litvínovskou ulici (dům p. Reichenbauma.)
Veškerá obuv dle míry i hotová na skladě. Správky se rychle vyřizují. — Ceny mírné.

Prosím P. T. obecnstvo, by i na dále svou přízni mě počtilo.
S veškerou úctou

FERDINAND AUDES.

KAMARADI!

PŘEKVAPTE ŽENUŠKY!

Sukně

lodenové 65—70 kr., grisetové s národ. vyšíváním 1 zl. 20 kr., krásné zástěry 30 kr., atlasové šátky od 60 kr., 1 zl. a výše, kravaty 55 kr., látky na šaty a mnohé jiné věci na dobírku levně zasílá:

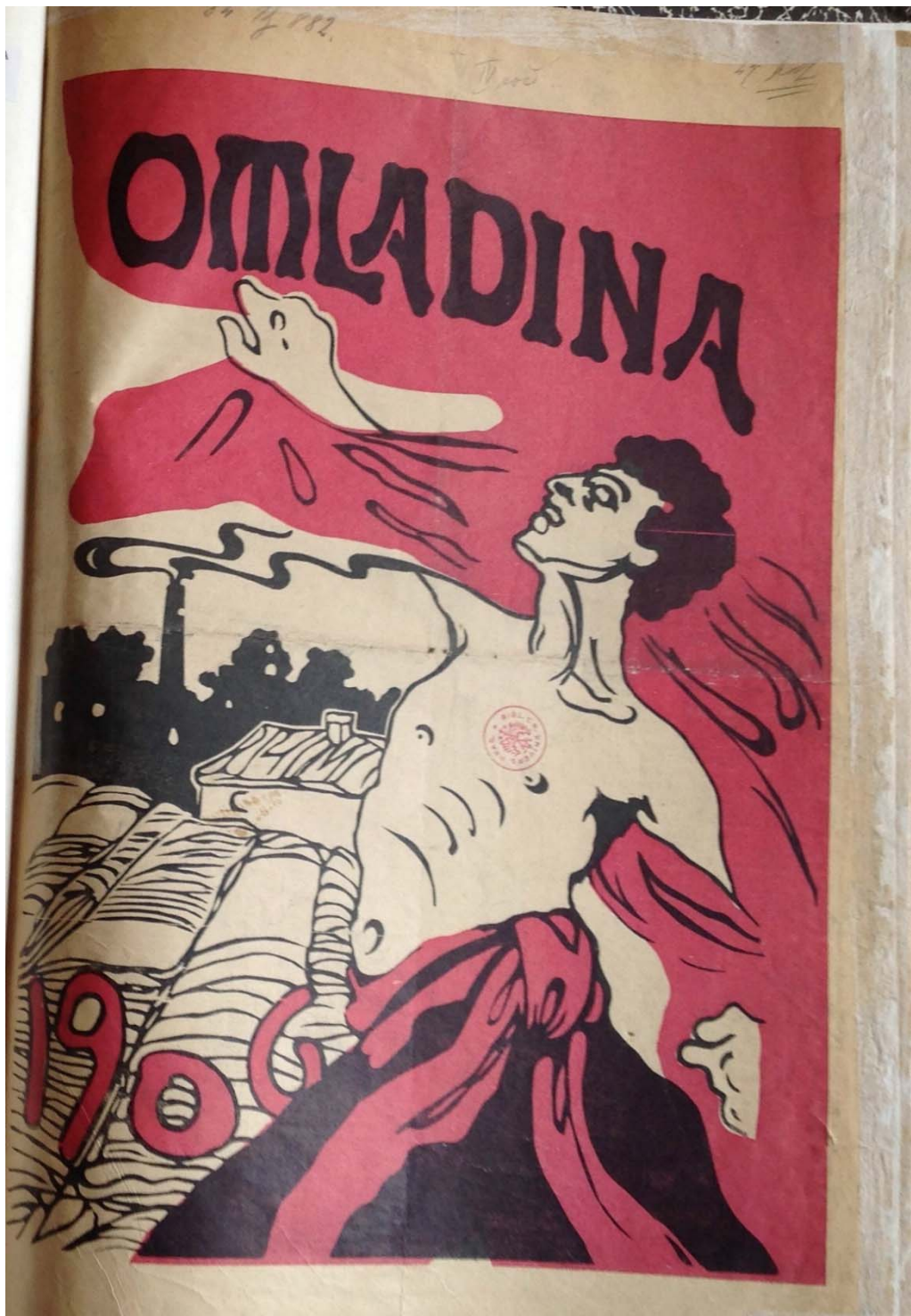
Adolf Jelínek,

tkalcovna v Lisku, p. Jimramov, Morava.

Vzorky sukni zdarma a franko. — Od šátků nelze vzory zaslati!

Zkuste, a pak jen u mne vždy zas koupíte!

Příloha č. 5

Po konfiskaci opravené vydání.

Ročník I. číslo 26.

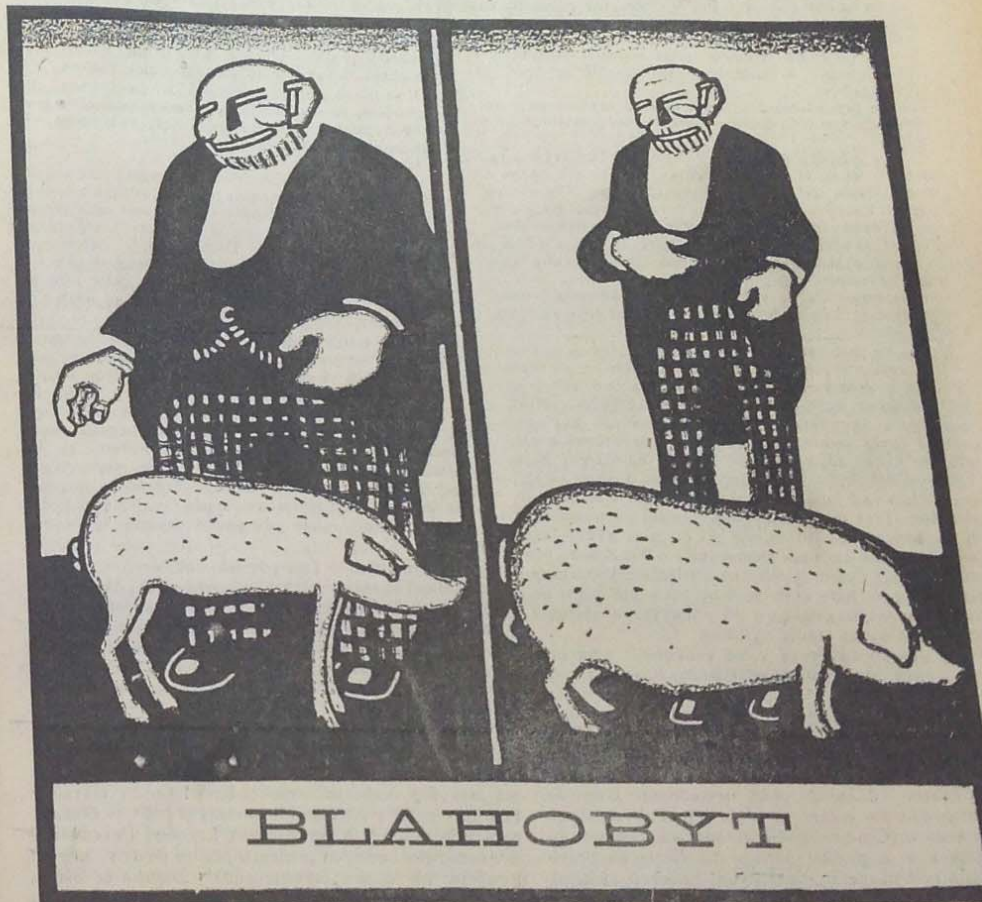
Praha-Žižkov, dne 26. května 1906.

Číslo za 10 hal.

Nová Omladina

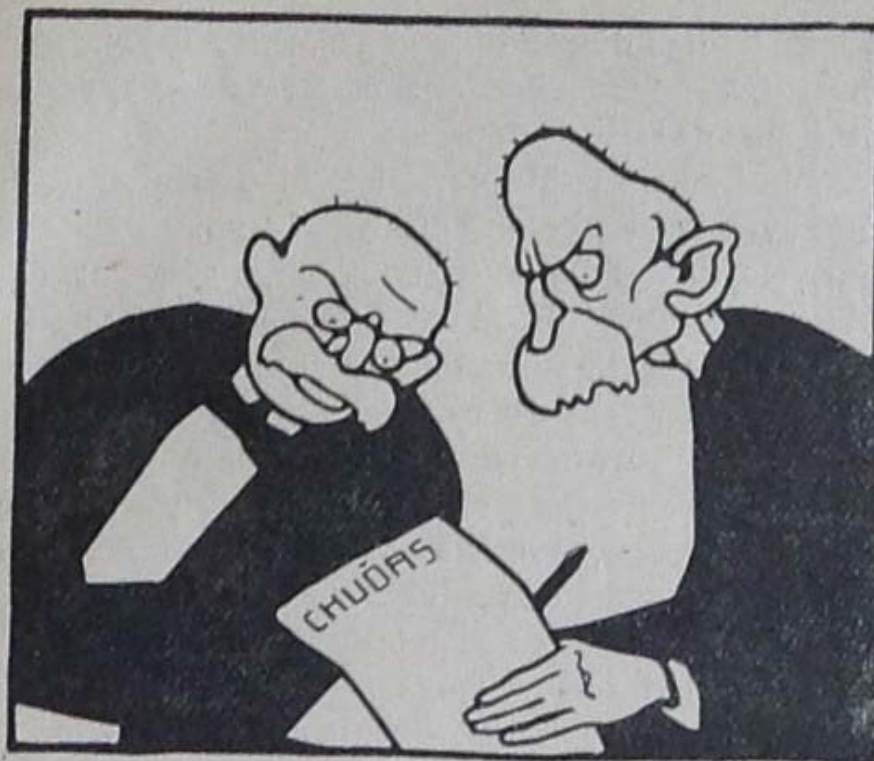
Publikační orgán České Federace Všech Odborů.

Vychází dvakrát týdně (ve středu a v sobotu).

před a po
agrárním hnutí politickém.

PRVNÍ MÁJ ANA

„Radte, pane kolego, co dělat? Befél je konfiskovat každého anarchistického časopisu osm stránek, a tenhle má jen čtyři.“

kým přece Šamánek je! Až do těch hrdel
a statků.

RŮZNÉ ZPRÁVY.

Přeličení před kasačním soudem
zahájeno dne 2. května. Z obžalovaných
dostavil se Karel Vohryzek se svým práv-
ním zástupcem Dr. Frischauerem. Kamarád
Knotek přeličení přítomen nebyl. Po za-
hájení přeličení předčítá referent protokol,
dle něhož den před přeličením objeveno,
že v aktech schází ono číslo »Komuny«
(62. loňsk. roč.), z něhož právě by se to-
tožnost zabaveného článku dala zjistit.
V protokole se dale uvádí, že úředníci re-
gistratury kasačního soudu prohlásili k do-
tazům dvorního rady, že 29. dubna do-
stavil se do registratury obžalovaný Karel
Vohryzek, jemuž k jeho žádosti byl vy-
dán akt ke studiu, ovšem za dozoru úřed-
níků. Že dotyčné číslo »Komuny« v ak-
tech scházelo, konstatoval Vohryzek hned
po prostudování aktu a také to svému
obhájci oznámil. Dr. Frischauer učinil také
v tom směru prohlášení, načež se nejvyšší
soudní dvůr odebral k poradě, na níž se
usnesl přeličení odročit až pražské státní
zastupitelství opatří jiný exemplář téhož
čísla. Výsledek tohoto zajímavého procesu
pro nás a veškeré novináře velmi důleži-
tého neopomeneme svým čtenářům svého
času sdělit, zatím ovšem dlužno vyčkat
nového přeličení.

Otcové a děti. Syn slavného mar-
šálka německého jeně

OMLADINA – PRVNÍ ROČNÍK (1903)

AUTOR	NÁZEV BÁSNĚ
Jan Duhan	<i>Přišla žena; Stará panna; Dusno na severu; Z práce</i>
Alois Věkoslav Haber	<i>Sloky z Boulogne; Píseň kosmická; Der arme Teufel; Jsou chvíle hrozné!</i>
Josef Holub	<i>Maskovaná bolest; Síla života; Povídka o vzpouře; Miluji bouři...; Nálada; Snědé krásce; Z cyklu „Protesty“; Píseň; Smutný večer</i>
Prosper	<i>Černé ruce; V poli rudých květů; Touhy; Finale</i>
Václav Temín	<i>Je ticho..., Přijde!</i>
Utrých	<i>Podpora státu; Kandidáti poslaneckých mandátů</i>
Karel Vohryzek	<i>Má láska, žhoucí plamen!; Ze slavnosti ve prospěch „Práva Lidu“</i>

OMLADINA – DRUHÝ ROČNÍK (1904)

AUTOR	NÁZEV BÁSNĚ
Jan Duhan	<i>Česká píseň; Poslední můj smích; Ukolébavka; Sociálně-demokratická; A proroctví se naplní...; Švadlena; Confíteor; Ty, lide můj...; Hornická píseň; Sonet apostrofa</i>
Jan Harus	<i>Štěstí</i>
Jaroslav Hašek	<i>Jeden literát; Otcové chudých; Credo; Pokání</i>
Jaroslav Havlíček	<i>Moskevská kolej; Pohan; Na slova starého hejtmana</i>
Josef Holub	<i>Dávno již kořeny hřích ve mně zapustil...; Večerní chvíle; Bez názvu; Resignace, Marnost; Chvilka resignace</i>
Matěj Kalina	<i>Chci býti také při tom!; Jsem v žaláři...</i>
Václav Křížek	<i>Redaktorovi „Nájemníka“</i>
K. St. Šmíd Letenský	<i>Ty lide práce!</i>
Jiří Mahen	<i>Horníkům severu</i>
Josef Svatopluk Machar	<i>V noci prvního máje</i>
Jan Paták	<i>Nevojanská; V soumraku bohů</i>
Karel Vohryzek	<i>Jen na horách...; Našim kavalírkům...</i>

OMLADINA – TŘETÍ ROČNÍK (1905)

AUTOR	NÁZEV BÁSNĚ
Boleslav L. Černý	<i>Vzpouřa</i>
Jan Duhan	<i>Confiteor; Nové Jaro!; U nás...; Povídka o jednom ničemovi</i>
Jaroslav Havlíček	<i>Zbojnici</i>
Josef Holub	<i>Na vysvětlenou...; Poslání; Sonet o všeobecném právu hlasovacím; Písnička; Beznadějnost</i>
Stanislav K. Neumann	<i>Pochod všeobecné stávký</i>
Josef Rosenzweig-Moir	<i>Ubohé oči; Písnička, kterou jsem si zpíval v máji</i>
Václav Šolc	<i>Píseň o ruce mozolné</i>
Fráňa Šrámek	<i>Můj olověný vojáček; Episoda</i>
Váša Velinský	<i>Výjezd</i>
K. D. Žižkovský	<i>Povídání o jisté generální stávce</i>

NOVÁ OMLADINA – PRVNÍ ROČNÍK (1906)

AUTOR	NÁZEV BÁSNĚ
Kamil Berdych	<i>Rozhovor; Tak jako já...; Episodka; Praga, caput regni</i>
Gustav Roger Opočenský	<i>Spletitá historie; Černožlutí</i>
D. R.	<i>Cílevědomý</i>
Josef Rosenzweig-Moir	<i>Nad hroby čerstvými; Zimní ráno nad Prahou</i>
Fráňa Šrámek	<i>První Máj</i>
František Taufer	<i>Člověk, tlukoucí kamení zpívá</i>
VV.	<i>Sociálně demokratický první máj</i>
J. Votava	<i>Z bíd nočních dívek</i>

NOVÁ OMLADINA – DRUHÝ ROČNÍK (1907)

AUTOR	NÁZEV BÁSNĚ
Josef Rosenzweig-Moir	<i>Novoroční povzdech</i>

KOMUNA – DRUHÝ ROČNÍK (1908)

AUTOR	NÁZEV BÁSNĚ
V.	<i>Dopisy z Vídně</i>

Po konfiskaci druhé vydání.

Ročník I. číslo 10. PRAHA-ŽIŽKOV, ve středu dne 7. března 1906. Číslo za 8 hal.

NOVÁ

OMLADINA

Orgán anarchistických socialistů.

Publikační orgán České Federace Všech Odborů. Vychází dvakrát týdně (ve středu a v sobotu).

Zasílejte vše co se týká listu jen na adresu: „Nová Omladina“ Praha-Žižkov 1068. Adresser tout ce qui concerne le journal exclusivement à l'adresse „Nová Omladina“ Prague-Žižkov 1068. Bohême-Autrich

Po konfiskaci druhé vydání.

Ročník I. číslo 11. Praha-Žižkov, dne 31. března 1906. Číslo za 8 hal.

Nová Omladina

Publikační orgán České Federace Všech Odborů. Vychází dvakrát týdně (ve středu a v sobotu).

Po konfiskaci opravené vydání.

Ročník I. číslo 15. Praha-Žižkov, dne 14. dubna 1906. Číslo za 8 hal.

Nová Omladina

Publikační orgán České Federace Všech Odborů. Vychází dvakrát týdně (ve středu a v sobotu).

Druhé vydání po konfiskaci.

Ročník I. číslo 94. Praha-Žižkov, dne 7. prosince 1906. Číslo za 6 hal.

NOVÁ OMLADINA

Publikační orgán České Federace Všech Odborů. Vychází třikrát týdně (ve středu, v pátek a v neděli).

Ročník I. číslo 2.

Praha-Žižkov, dne 5. března 1907.

Číslo za 6 hal.

KOMUNA

Dříve „Nová Omladina

Vychází třikrát
týdně

(ve středu, v pátek
a v neděli).

Publikační orgán České
Federace Všech Odborů

Kulturní obrození, hospodářskou svobodu ve federaci zádruh!

Roč. II. (VI) — Číslo 5.

Praha, dne 25. ledna 1908.

Číslo za 10 hal.

KOMUNA

Publikační orgán České federace všech odborů.

Vychází dvakrát týdně, ve středu a v sobotu.